

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

MODELOWANIE ODPORNOŚCI SPOŁECZNEJ Z WYKORZYSTANIEM GIER DECYZYJNYCH

**Ewakuacja powszechna, ewakuacja
osób z niepełnosprawnościami
oraz dóbr kultury**

PODRĘCZNIK TRENERA

Radostław Harabin
Grzegorz Wilk-Jakubowski
Sławomir Kaganek

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

MODELOWANIE ODPORNOŚCI SPOŁECZNEJ Z WYKORZYSTANIEM GIER DECYZYJNYCH

**EWAKUACJA POWSZECHNA, EWAKUACJA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ DÓBR KULTURY**

PODREČNIK TRENERA

Radosław Harabin
Grzegorz Wilk-Jakubowski
Sławomir Kaganek

Oficyna Wydawnicza Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych w Kielcach

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Projekt finansowany w ramach programu Visegrad Grants, który jest częścią Funduszu Wyszehradzkiego

PARTNERZY:

Staropolska Akademia Nauk Stosowanych w Kielcach
Žilinská univerzita v Žiline
Tomas Bata University in Zlín

RECENZENCI:

prof. dr hab. Janusz Soboń
dr Jarosław Służalski

KOREKTA

mgr Magdalena Trybus

SKŁAD

dr Anna Górka

PROJEKT OKŁADKI

dr Anna Górka

DRUK I OPRAWA: Drukarnia COMPUS

www.compus.net.pl

© Copyright by Staropolska Akademia Nauk Stosowanych w Kielcach, Wydanie I, Kielce 2026

ISBN: 978-83-63981-62-4

Ofcyna Wydawnicza Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych w Kielcach
ul. Ponurego Piwnika 49, 25-666 Kielce
www.stans.edu.pl

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Spis treści

Wstęp.....	4
Słownik.....	10
Instrukcja gry.....	13
Moduł I. Ewakuacja powszechna.....	16
Moduł II. Ewakuacja domu pomocy społecznej	52
Moduł III. Ewakuacja dóbr kultury	84
Bibliografia.....	114

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Wstęp

Od 2016 roku w Unii Europejskiej, NATO, a także w Polsce obserwuje się wzmożone zainteresowanie problemem budowania odporności społecznej. Obok komunikatu końcowego, uczestnicy szczytu NATO w Warszawie z 8-9 lipca 2016 r. podjęli decyzję o przyjęciu wspólnego zobowiązania do wzmacniania odporności (*Commitment to enhance resilience*)¹. Uznano, że proces ten powinien uwzględniać trzy domeny. Pierwszą jest partnerstwo cywilno-wojskowe, drugą stanowi partnerstwo publiczno-prywatne, natomiast trzecią – społeczeństwo, a dokładniej jego świadomość potencjalnych zagrożeń, umiejętność podejmowania adekwatnej reakcji oraz zaangażowana postawa w przeciwdziałaniu niebezpiecznym zjawiskom. Jako istotne elementy kształtowania odporności społecznej wskazano: samoorganizację społeczeństwa i jego edukację, które umożliwiają nie tylko zrozumienie istoty niebezpiecznego zdarzenia lub zjawiska, ale pozwalają także na oswojenie się w jego specyfiką. Działania te dostarczają kluczowej wiedzy w zakresie minimalizowania ryzyka wystąpienia zagrożeń oraz skutecznych metod radzenia sobie w przypadku ich zaistnienia². W 2020 roku zagadnienie odporności zostało rozwinięte w *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*. Realizacja założeń tego dokumentu znalazła bezpośrednie odzwierciedlenie w *ustawie o ochronie ludności i obronie cywilnej* z 5 grudnia 2024 roku. W ustawie tej wskazano, że odporność społeczną należy rozumieć jako „indywidualną i grupową zdolność ludzi do zaspokajania swoich podstawowych potrzeb bytowych, w tym dzięki posiadaniu własnych zapasów niezbędnych produktów, oraz ich zdolność do współdziałania z podmiotami ochrony ludności, a także do zdobywania kompetencji w zakresie kształtowania świadomości zagrożeń i zapobiegania zagrożeniom oraz pożądanych zachowań na wypadek wystąpienia zagrożeń”³.

¹ P. Soloch, P. Pietrzak, *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2016, I–IV, s. 26, a także <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2016/07/08/commitment-to-enhance-resilience/> (data wejścia 9.02.2026).

² <https://archiwum.rcb.gov.pl/spoleczenstwo-odpome-na-zagrozenia/> (data wejścia 9.02.2026).

³ *Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej*, Dz.U. 2024, poz. 1907, z późn. zm., art. 3, ust 6.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Przytoczona definicja ustawowa potwierdza strategiczną potrzebę kształtowania odporności społecznej, wynikającą bezpośrednio z aktualnego kursu polityki bezpieczeństwa państwa. Jednocześnie badania społeczne ujawniają znaczące deficyty w tym obszarze wśród członków społeczności lokalnych. Dotyczą one nawet kwestii elementarnych, takich jak brak umiejętności rozpoznawania sygnałów alarmowych, co jest kluczowym warunkiem skutecznego reagowania w sytuacji zagrożenia. Badania wskazują również na luki w przygotowaniu przedstawicieli formacji najbliższych społeczności lokalnej (wywodzących się bezpośrednio z jej szeregów), w tym członków Ochotniczych Straży Pożarnych, którzy stanowią fundamentalne ogniwo systemu bezpieczeństwa wewnętrznego⁴. Biorąc pod uwagę uwarunkowania strategiczne i potrzeby społeczne, a także krytyczne doświadczenia ostatnich lat (pandemia COVID-19, kryzysy migracyjne wywołane wojną w Ukrainie oraz powódź z 2024 roku), należy uznać społeczną świadomość zagrożeń, zdolność do zapobiegania ich występowaniu oraz umiejętność reagowania w sytuacjach kryzysowych za kluczowe kompetencje XXI wieku.

W tym kontekście przyjęto założenie, że zdolność społeczeństwa do odpowiedniego reagowania i sprawnej ewakuacji pozwala na znaczną redukcję liczby ofiar oraz strat materialnych. Jest to szczególnie istotne w przypadkach wymagających specjalistycznych procedur, takich jak ewakuacja placówek opieki społecznej (np. domów pomocy społecznej) czy ratowanie dóbr kultury. Powyższe konstatacje znalazły bezpośrednie odzwierciedlenie w założeniach projektu pod nazwą *BE AWARE: Building Effective Social Resilience for Any Weather Accident Requiring Evacuation*, sfinansowanego w ramach Funduszu Wyszehradzkiego. Jego celem jest kształtowanie odporności społecznej – poprzez edukację wybranych grup społecznych w zakresie pożądanых zachowań podczas ewakuacji – przy wykorzystaniu komputerowych gier decyzyjnych. Niniejszy podręcznik stanowi podstawę merytoryczną do realizacji założonych procesów

⁴ J. Kubás, K. Bugánová, M. Polorecká, K. Petřlová, A. Stolínová, *Citizens' Preparedness to Deal with Emergencies as an Important Component of Civil Protection*, "International Journal of Environmental Research and Public Health", 2022, 19(2), 830; <https://doi.org/10.3390/ijerph19020830>, a także: R. Harabin, G. Wilk-Jakubowski, J. Wilk-Jakubowski, A. Kuchciński, A. Szemraj, W. Świdorska, *Training of Volunteer Fire Brigades in Civil Protection and Crisis Management. Assessments and applicable recommendations*, "Fire", 2025, 8(7), 260; <https://doi.org/10.3390/fire8070260>.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

decyzyjnych. Może on również stanowić samodzielne narzędzie szkoleniowe dla gier decyzyjnych typu *pen and papier*⁵, przeprowadzanych bez wykorzystania aplikacji komputerowej. Z założenia podręcznik ten ma stanowić elastyczne narzędzie szkoleniowe, zaprojektowane z myślą o adaptacji do różnych warunków terytorialnych. Zaprezentowano w nim katalog problemów (oraz ich rozwiązań) uznanych za istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Pomimo że ich wdrożenie wymaga adaptacji, w ocenie autorów nie tracą one na znaczeniu dla procesu budowania odporności społecznej. Potwierdzeniem tego jest międzynarodowy zasięg publikacji – na jej wzór, w ramach wspomnianego projektu, powstały już analogiczne podręczniki opracowane przez partnerów z Czech i Słowacji, umożliwiające przeprowadzenie szkoleń w mieście Zlín oraz powiecie Čadca. Co istotne, wdrożenie tych założeń w Polsce jest ułatwione, gdyż krajowy kontekst prawny pozostaje niezmienny i spójny dla wszystkich jednostek administracyjnych. Ponieważ niniejszy podręcznik przygotowano w ramach projektu realizowanego w powiecie myślenickim, przykłady z zakresu rozpoznania terenowego dotyczą właśnie tego obszaru. Nie wyklucza to jednak możliwości wykorzystania publikacji w innych powiatach i gminach. Przykładowo, przyjęto uniwersalne założenie, że znajomość lokalizacji punktów zbiórki do ewakuacji jest informacją krytyczną dla bezpieczeństwa mieszkańców. Choć scenariusze gier bazują na punktach zbiórki z gmin uczestniczących w projekcie, adaptacja podręcznika do potrzeb innych regionów wymaga jedynie wprowadzenia zmian lokalizacyjnych.

Należy zastrzec, że na potrzeby projektu grę decyzyjną potraktowano jako sprofilowane narzędzie dydaktyczne. Jej celem nie jest zatem uwzględnienie wszystkich możliwych czynników czy reakcji na zagrożenie. Podobnie jak inne formy symulacji, prezentowana gra skupia się na wybranych aspektach danego zjawiska – tych, które uznano za kluczowe z punktu widzenia zakładanych efektów uczenia się. Innymi słowy, priorytetem było ukształtowanie wiedzy i umiejętności w obszarach najistotniejszych dla odporności społecznej. Należą do nich: zdolność do rozpoznania terenowego, reagowania na zagrożenia oraz

⁵ Więcej a ten temat zob.: G. Terti, I. Ruin, M. Kalas, I. Láng, A. Cangròs, A. Tommaso Sabbatini, V. Lorini, *ANYCaRE: A role-playing game to investigate crisis decision-making and communication challenges in weather-related hazards*, "Natural Hazards and Earth System Sciences", 2019, 19(3), <https://doi.org/10.5194/nhess-19-507-2019>, s. 2.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILÍNE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

współpraca z instytucjami bezpieczeństwa. W konsekwencji zarówno fabułę gry, jak i dobór problemów podporządkowano osiągnięciu tych konkretnych celów.

Podręcznik składa się z pięciu części. Otwiera go słownik pojęć, których znajomość jest niezbędna do prawidłowego zrozumienia zagadnień poruszanych w grze decyzyjnej. Kolejną część stanowi instrukcja gry określająca ogólne cele dydaktyczne całego szkolenia. Trzy następne rozdziały zawierają opis przebiegu gry w podziale na tzw. moduły tematyczne: ewakuację powszechną, ewakuację domu pomocy społecznej oraz ewakuację dóbr kultury. W ramach każdego z nich realizowane są cele szczegółowe, spójne z założeniami całego programu. Grafiki zaprezentowane w poszczególnych modułach zostały wygenerowane przy użyciu sztucznej inteligencji, z wykorzystaniem narzędzia Nano Banana opracowanego przez Google DeepMind.

Z uwagi na dyrektywny charakter gry – ukierunkowanej na kształtowanie poprawnych zachowań – poszczególne moduły opracowano w oparciu o aktualne akty prawne, dokumenty planistyczne oraz literaturę przedmiotu, w której przedstawiono dobre praktyki. Przyjęto bowiem założenie, że ramy prawne i procedury zawarte w planach zarządzania kryzysowego wyznaczają wiążące wymagania, natomiast w dobrych praktykach zebrano efektywne i sprawdzone rozwiązania.

To właśnie prymat użyteczności praktycznej sprawił, że w niektórych przypadkach w niniejszym podręczniku świadomie przywołano wybrane, formalnie nieaktualne już dokumenty, czego doskonałym przykładem jest *Instrukcja w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia*, stanowiąca załącznik do *Wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17.10.2008 roku*⁶. Przywołanie tego źródła w niniejszym podręczniku wymaga wyjaśnienia opartego na logice ciągłości operacyjnej państwa. Dokument ten utracił moc prawną 23 kwietnia 2022 r. wraz z wejściem w życie *Ustawy o obronie Ojczyzny*⁷, która uchylając przepisy z 1967 roku, zlikwidowała stanowisko Szefa Obrony Cywilnej Kraju i uchylili wydane przez niego instrukcje. Sytuacja ta wytworzyła przejściową lukę regulacyjną, trwającą

⁶ W. Leśniakiewicz, *Instrukcja w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia*, Warszawa 2008, https://mikstat.pl/wp-content/uploads/2019/10/zasad_ewakuacji_masowej_ludności_i_mienia1.pdf (data wejścia 9.02.2026).

⁷ *Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny*, Dz.U. 2022, poz. 655, z późn. zm.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

aż do wejścia w życie nowej *Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej*⁸ na przełomie 2024 i 2025 roku oraz powiązanego z nią *Programu Ochrony Ludności na lata 2025–2026*⁹. Mimo wprowadzenia nowej architektury prawnej i określenia ról Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organów samorządowych, w praktyce ratowniczej wielu jednostek – w tym w powiecie myślenickim – zawarte w dawnej instrukcji schematy, takie jak podział na ewakuację I, II i III stopnia, pozostają najpełniejszym i sprawdzonym wzorcem merytorycznym. Ich wykorzystanie jest w pełni uzasadnione, gdyż stanowią one fundament wiedzy operacyjnej służb i są stosowane jako skuteczne narzędzia działania w terenie do czasu pełnej implementacji nowych rozporządzeń wykonawczych oraz całkowitej aktualizacji lokalnych planów zarządzania kryzysowego.

W procesie operacjonalizacji tych założeń, pierwszy moduł opracowano przy szczególnym uwzględnieniu danych uzyskanych w Starostwie Powiatowym w Myślenicach, Urzędzie Miasta i Gminy Dobczyce oraz Urzędzie Miejskim w Sułkowicach. W przypadku problemów o charakterze uniwersalnym, do uzasadnienia rozwiązań wykorzystano również ogólnodostępne dokumenty planistyczne innych jednostek samorządu terytorialnego. Zastosowanie tych materiałów umożliwiło sformułowanie rozwiązań o charakterze uniwersalnym, niezależnym od specyfiki lokalnej, co ma stanowić inspirację do wykorzystania niniejszej publikacji podczas szkoleń z zakresu odporności społecznej i ewakuacji prowadzanych na terenie całego kraju. Otwarty dostęp do nich umożliwia nie tylko weryfikację przyjętych założeń, ale i śledzenie ich aktualności. Jest to kluczowe, gdyż system ochrony ludności w Polsce podlega ciągłym zmianom. Choć rozwiązania opisane w podręczniku zweryfikowano pod kątem obecnie obowiązujących procedur, dynamika regulacji prawnych będzie wymagać bieżącego śledzenia aktualizacji dokumentów.

Kolejna część podręcznika, poświęcona ewakuacji domu pomocy społecznej, opiera się na zapisach *Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego Domu Pomocy Społecznej w Harbutowicach*. Uwzględniono w niej także wytyczne dotyczące ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, zawarte w publikacji Moniki

⁸ Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej...

⁹ Uchwała nr 72 Rady Ministrów z dnia 27 maja 2025 r. w sprawie zatwierdzenia Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026, M.P. 2025, poz. 541.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Hyjek, Macieja Augustyniaka i Pauliny Tota-Stawarczyk pt. *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja z 2022 roku*¹⁰. Ostatni moduł, dotyczący ewakuacji dóbr kultury, uwzględnia zalecenia wypracowane w zbiorczej publikacji pt. *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych* pod redakcją Katarzyny Góralczyk i Marty Szuniewicz-Stępień, wydanej w 2022 roku¹¹. We wszystkich wymienionych modułach uwzględniono szereg aktów prawnych, spośród których za najistotniejsze dla prezentowanych treści należy uznać: *ustawę z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej*¹²; *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*¹³, a także *rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*¹⁴.

¹⁰ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja*, Fundacja Polska bezbarier.org, Warszawa 2022, <https://www.gov.pl/attachment/5eca45fd-3fdf-4019-9fd5-5be68af0295f> (data wejścia 9.02.2026).

¹¹ *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych*, pod red. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stępień, t. 1, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022.

¹² *Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej...*

¹³ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, Dz.U. 2025, poz. 765.

¹⁴ *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*, Dz.U. 2004, nr 212, poz. 2153.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Słownik

Debriefing – ustrukturyzowany proces omówienia i analizy działań podjętych przez uczestników w trakcie gry. Jego celem jest weryfikacja poprawności dokonanych wyborów, wyjaśnienie skutków podjętych decyzji oraz powiązanie doświadczeń z gry z rzeczywistymi procedurami zarządzania kryzysowego.

Dobra kultury – „każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na jego wartość historyczną, naukową lub artystyczną”¹⁵.

Ewakuacja – zorganizowane przemieszczenie ludzi, zwierząt, mienia z zagrożonego obszaru do bezpiecznej strefy, mające na celu ochronę życia, zdrowia, wartości mienia.

Grywalizacja – metoda stymulowania zaangażowania uczestników szkolenia poprzez wykorzystanie elementów charakterystycznych dla gier rozrywkowych. Projekt opiera się na formule gry intelektualnej w postaci quizu. Do kluczowych czynników motywujących należą: system punktacji oraz możliwość uzasadnienia własnych decyzji podczas omawiania poprawnych i błędnych wariantów odpowiedzi.

Kierujący Działaniem Ratowniczym (KDR) – jest to strażak ochotnik, który ukończył szkolenie przygotowujące do dowodzenia na poziomie interwencyjnym lub posiada kwalifikacje do wykonywania zawodu strażaka¹⁶. W szerokim ujęciu Kierujący Działaniem Ratowniczym posiada uprawnienia do dowodzenia na poziomie strategicznym oraz taktycznym. W niniejszym podręczniku, ze względu na jego zakres tematyczny, rolę tę ograniczono do poziomu interwencyjnego.

¹⁵ Ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury, Dz.U. 1999, nr 98, poz. 1150, z późn. zm., art. 2.

¹⁶ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, Dz.U. 1991, nr 81, poz. 351, z późn. zm., art. 22, ust. 1a. Kierujący Działaniami Ratowniczymi może również dowodzić na poziomie strategicznym i taktycznym. W przypadku prezentowanego podręcznika, ze względu na poruszoną tematykę, jego rola została ograniczona do poziomu interwencyjnego.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Miejsce zbiórki do ewakuacji/punkt zborny – miejsce, w którym w razie zagrożenia powinny się zebrać osoby przebywające na danym terenie, w tym obiekcie, aby zapewnić sprawny przebieg ewakuacji¹⁷.

Osoba z niepełnosprawnością – „osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami”¹⁸.

Podgrywka – oznacza dostarczenie do gry dodatkowych informacji na temat zdarzenia. Są one włączane do scenariusza przez osobę prowadzącą grę.

Poziom interwencyjny – oznacza zakres czynności podejmowanych podczas działań ratowniczych. W odróżnieniu od poziomu strategicznego i taktycznego, „obejmuje działania realizowane w strefie zagrożenia lub strefie działań ratowniczych, w celu realizowania czynności ratowniczych oraz zapewnienia bezpieczeństwa ratownikom; kierowaniu interwencyjnemu podlegają siły nieprzekraczające wielkością jednej kompanii”¹⁹.

Problem – pytanie, któremu przyporządkowano różne warianty rozwiązania. Gracz ma za zadanie rozwiązać problem poprzez zaznaczenie odpowiednich odpowiedzi.

Prowadzący grę (trener) – osoba, która zna zasady gry, a także problemy oraz poprawne sposoby ich rozwiązania. Po zakończeniu rozgrywki jest w stanie uzasadnić wszystkie odpowiedzi.

Scenariusz – przyjęty przebieg zdarzeń, problemów do rozwiązania stanowiący ramy dla prowadzonej rozgrywki. Obejmuje on podgrywkę, zdarzenie, problem oraz opcje rozwiązania problemu, z którymi muszą zmierzyć się uczestnicy gry w celu osiągnięcia założonych efektów dydaktycznych.

¹⁷ M. Ołdak, M. Szostak, M. Iwańska, K. Jankowska, *Stosowanie znaków zgodnych z ISO7010*, Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy, Józefów 2019, s. 11, https://cnbop.pl/app/uploads/2024/08/wytyczne_stosowanie-znakow-bezpieczenstwa.pdf (data wejścia 9.02.2026).

¹⁸ Definicja przyjęta na podstawie M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja...*, s. 10, oraz *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, Dz.U. 2019, poz. 1696, z późn. zm., art. 2, pkt. 3.

¹⁹ *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego*, Dz.U. 2021, poz. 1737, § 23, pkt. 1.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Sekwencja zdarzeń – określony porządek wyświetlania komunikatów dźwiękowych oraz wizualnych, które poprzedzają problemy do rozwiązania w grze. Zmiana miejsca danego zdarzenia w strukturze scenariusza może determinować inny sposób rozwiązania wynikającego z niego problemu.

Sytuacja kryzysowa – „należy przez to rozumieć sytuację wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków”²⁰.

Wodowskaz – urządzenie służące do pomiaru poziomu wód.

Zdarzenia – komunikaty dźwiękowe oraz wizualne, które w grze poprzedzają problemy do rozwiązania.

²⁰ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz.U. 2007, nr 89, poz. 590, z późn. zm., art. 3.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Instrukcja gry

Gra składa się z trzech modułów: ewakuacji powszechnej, ewakuacji osób z niepełnosprawnościami oraz ewakuacji dóbr kultury. Poszczególne moduły bazują na właściwych dla siebie sekwencjach zdarzeń, tworząc przy tym jednolitą strukturę fabularną gry. Wspólnym zagrożeniem, które miało spowodować konieczność przeprowadzenia ewakuacji, jest zagrożenie powodziowe. Kolejność realizacji poszczególnych modułów wynika z logicznej ciągłości zdarzeń oraz z hierarchii priorytetów ewakuacyjnych przyjętych w zarządzaniu kryzysowym. Przykładowo, w przyjętym scenariuszu gry najpierw musiało nastąpić ogłoszenie ewakuacji przez organy ochrony ludności, aby można było przeprowadzić ewakuację osób z niepełnosprawnościami, a następnie ewakuację dóbr kultury. Stąd też jako pierwszy realizowany jest moduł ewakuacji powszechnej, natomiast zgodnie z priorytetami ewakuacji ostatnim jest moduł ewakuacji dóbr kultury.

Każdy moduł gry został podzielony na dziesięć rund rozgrywki. Na jedną rundę składają się: podgrywka, zdarzenie, problem oraz dostępne warianty jego rozwiązania. Zadaniem gracza jest wskazanie poprawnej odpowiedzi na podstawie informacji zawartych w podgrywce i opisie zdarzenia. Wskazanie właściwej odpowiedzi skutkuje przyznaniem punktu, natomiast jej brak nie wiąże się z żadną gratyfikacją. System nie przewiduje punktów ujemnych. W przypadku zadań wielokrotnego wyboru punkt przyznawany jest wyłącznie za zaznaczenie wszystkich poprawnych opcji. Głównym celem rozgrywki jest uzyskanie maksymalnej liczby punktów. Przed rozpoczęciem rozgrywki uczestnicy są informowani o zasadach punktacji oraz o tym, że po przejściu wszystkich trzech modułów zostanie wyłoniony zwycięzca. W ten sposób do szkolenia wprowadzony zostaje element grywalizacji, mający na celu podniesienie motywacji grupy.

Gra skierowana jest do druhów Ochotniczej Straży Pożarnej. Z uwagi na fakt, że stanowi grę decyzyjną – uczestnik gry wciela się w organ decyzyjny – Kierującego Działaniami Ratowniczymi na terenie gminy, w której przeprowadzane jest szkolenie. Rozgrywka składa się z podgrywki, zdarzenia, problemu, który jest skutkiem wydarzenia oraz wariantów rozwiązania problemu. Zdarzenie, problem, opcje wyboru są wyświetlane w interfejsie aplikacji

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

użytkownika. Podgrywkę wprowadza ustnie prowadzący szkolenie, jako dodatkową informację.

W przypadku, gdy rozgrywka zakłada zaznaczenie więcej niż jednej opcji odpowiedzi, ta informacja zostaje wyświetlana wraz ze sformułowaniem problemu. Wynik gracza jest aktualizowany na bieżąco, co stanowi dodatkowy czynnik motywujący, zgodny z mechanizmami grywalizacji

Po zakończeniu pełnej rozgrywki, obejmującej trzy moduły, następuje szczegółowe omówienie wszystkich wariantów odpowiedzi. Analiza poprawnych i błędnych wyborów pozwala na utrwalenie wiedzy oraz wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości merytorycznych. Debriefing stanowi kluczowy i niezbędny element szkolenia. Celem gry jest uświadomienie uczestnikom istoty problemów, a następnie stymulowanie ich do krytycznej analizy możliwych rozwiązań. Omówienie odpowiedzi służy wskazaniu właściwego postępowania, wynikającego bezpośrednio z przepisów prawa, procedur lub dobrych praktyk. Proces ten realizowany jest w oparciu o uzasadnienia zawarte w podręczniku trenera. Zarówno sama rozgrywka, jak i debriefing, są zaprojektowane tak, aby zapewnić osiągnięcie zakładanych efektów dydaktycznych.

Rozgrywkę należy prowadzić w zespołach dwuosobowych. Przyjęto założenie, że kluczowym aspektem dydaktycznym gry jest kształtowanie kompetencji miękkich, w tym umiejętności pracy grupowej oraz zdolności wypracowywania i uzgadniania wspólnego stanowiska.

Czas na realizację jednego modułu gry wynosi 30 minut, co pozwala na rozwiązanie pojedynczego problemu średnio w ciągu 3 minut. Taka struktura odzwierciedla realia sytuacji kryzysowych, których nieodłączną cechą jest deficyt czasu. Wprowadzenie tego ograniczenia wymusza na graczach sprawne podejmowanie decyzji pod presją.

Nad przebiegiem gry czuwa trener, który może ewentualnie podać dodatkowe informacje na temat zdarzenia lub wyjaśnić znaczenie problemu.

Przed przystąpieniem do rozgrywki uczestnicy powinni aktywować dźwięk w urządzeniach mobilnych, gdyż niektóre etapy rozgrywki mają formę nagrań. Ich treść jest kluczowa dla zrozumienia sytuacji i wskazania właściwego rozwiązania.

Celem dydaktycznym szkolenia jest przygotowanie uczestników do przeprowadzenia rozpoznania terenowego oraz wypracowanie umiejętności reagowania na zagrożenia wymagające ewakuacji. Program kładzie nacisk na

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

efektywną współpracę z instytucjami bezpieczeństwa, realizowaną zgodnie z obowiązującym prawem, procedurami oraz dobrymi praktykami.

Każdy z modułów zakłada osiągnięcie szczegółowych efektów uczenia się, które są ściśle powiązane z głównym celem dydaktycznym. Realizacja tych założeń następuje poprzez rozwiązanie gry decyzyjnej oraz debriefing, obejmujący analizę wszystkich wariantów odpowiedzi. W procesie omawiania wyników przywoływane są podstawy prawne, procedury zarządzania kryzysowego, dokumenty planistyczne, będące wytycznymi w działaniach administracji publicznej oraz dobre praktyki. Proces ten prowadzi trener, bazując na merytorycznych uzasadnieniach zawartych w niniejszym podręczniku.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I. Ewakuacja powszechna

Zakładane efekty uczenia się dla modułu I

Pierwszym efektem pierwszego modułu jest: uczestnik gry posiada rozpoznanie terenowe w zakresie przeprowadzania ewakuacji powszechnej podczas zagrożeń powodziowych. Wskaźnikami osiągnięcia tego efektu są: uczestnik potrafi wskazać miejsca zbiórki do ewakuacji na terenie gminy; uczestnik potrafi wskazać rozlokowanie wodowskazów powiatowego systemu monitoringu hydrologicznego; uczestnik potrafi wskazać źródła pozyskania transportu ewakuacyjnego; uczestnik potrafi wskazać źródła wsparcia logistycznego ewakuacji.

Drugim efektem pierwszego modułu jest: uczestnik gry rozpoznaje sygnały alarmowe i podejmuje działania zgodne z procedurami obowiązującymi po ich ogłoszeniu. Wskaźnikami osiągnięcia tego efektu są: rozpoznanie przez uczestnika znaczenia emitowanego sygnału akustycznego; wskazanie właściwego zakresu wyposażenia plecaka ewakuacyjnego; wskazanie właściwego zachowania po ogłoszeniu alarmu powszechnego.

Trzecim efektem pierwszego modułu jest: uczestnik gry potrafi zastosować procedurę zarządzania kryzysowego adekwatną do zaistniałego zdarzenia. Wskaźnikami osiągnięcia tego efektu są: uczestnik rozpoznaje przesłanki wprowadzenia alarmu przeciwpowodziowego na terenie gminy; potrafi wskazać zasady postępowania w przypadku wystąpienia oporu ludności podczas ewakuacji powszechnej; potrafi wskazać elementy procedury uruchamiania Sił Zbrojnych RP na potrzeby zarządzania kryzysowego; zna zasady nakładania świadczeń rzeczowych.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 1

Podgrywka:

W poniedziałek 28 lipca, na skutek intensywnych opadów deszczu, sytuacja hydrologiczna w powiecie myślenickim uległa znacznemu pogorszeniu. Porywisty wiatr doprowadził do licznych połamań konarów i uszkodzeń drzewostanu. Wiele gmin zostało pozbawionych dostaw energii elektrycznej, a zakłócenia w pracy stacji bazowych telefonii komórkowej powodują poważne utrudnienia w łączności. Ze względu na prognozowane dalsze opady, istnieje ryzyko eskalacji zagrożenia. Niezbędne jest bieżące monitorowanie poziomu wód w rzekach.

Zdarzenie:

Komunikat: Pilne! Sytuacja hydrologiczna w powiecie myślenickim ulega pogorszeniu: liczne podtopienia i ryzyko powodzi.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

PILNE!

**Kolejny dzień opadów
i porywisty wiatr.
Wiele miejscowości
pozostaje bez prądu**

Komunikat: Pilne! Kolejny dzień opadów i porywisty wiatr. Wiele miejscowości pozostaje bez prądu.

Problem: Wskaż rozlokowanie wodowskazów powiatowego systemu monitoringu hydrologicznego.

Wyświetlenie w aplikacji interaktywnej mapy z możliwością wskazania wodowskazów.

Uzasadnienie:

W latach 2022-2024 w powiecie myślenickim został wdrożony lokalny system ostrzegania hydrologicznego. Za realizację tego przedsięwzięcia odpowiadało Starostwo Powiatowe w Myślenicach. System składa się z 11 wodowskazów, służących do monitorowania poziomu wody w korytach głównych rzek powiatu myślenickiego oraz 10 deszczomierzy, służących do

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

monitorowania natężenia opadów atmosferycznych na terenie powiatu myślenickiego w obszarach górnych zlewni głównych rzek powiatu myślenickiego. W Stanowisku Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej (SKKP) oraz w Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego w Myślenicach prowadzony jest całodobowy odczyt z czujników natężenia opadów i wodowskazów. W przypadku przekroczenia stanów granicznych poziomu wód (indywidualnie ustalonego poziomu ostrzegawczego i alarmowego) oraz natężenia opadów, osoby funkcyjne Starostwa Powiatowego, wójtowie, burmistrzowie oraz komendanci gminni Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) otrzymują powiadomienia SMS o zagrożeniu hydrologicznym. Stan ostrzegawczy dla opadu występuje, jeśli przez 3 minuty utrzymuje się on na poziomie 6 mm/m², natomiast stan alarmowy, gdy taki opad trwa przez 4 minuty²¹.

Wykaz wodowskazów lokalnego systemu ostrzegania hydrologicznego zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Wykaz wodowskazów lokalnego systemu ostrzegania hydrologicznego

Lp.	Rodzaj urządzenia pomiarowego	Nazwa rzeki	Miejsce lokalizacji terenowej na rzece	Stany graniczne	
				Ostrzegawczy	Alarmowy
1.	Wodowskaz radarowy	Harbutówka	Sułkowice za budynkiem Urzędu Gminy	70 cm	120 cm
2.	Wodowskaz radarowy	Krzyworzeka	Czasław – most na drodze powiatowej	90 cm	120 cm
3.	Wodowskaz radarowy	Krzyworzeka	Kładka pieszo – rowerowa za urzędem Gminy Wiśniowa	100 cm	150 cm
4.	Wodowskaz radarowy	Lubieńka	Lubień – most za Urzędem Gminy	90 cm	120 cm
5.	Wodowskaz radarowy	Bysinka	Przy jednostce OSP Myślenice -Śródmieście	170 cm	220 cm
6.	Wodowskaz radarowy	Trzemeńianka	Łęki – most za Domem Ludowym	150 cm	200 cm
7.	Wodowskaz radarowy	Stradomka	Most gminny w Krzesławicach	120 cm	170 cm
8.	Wodowskaz radarowy	Raba	Kładka pieszo – rowerowa w Pcimiu	120 cm	170 cm

²¹ Opis Lokalnego System Ostrzegania Hydrologicznego Powiatu Myślenickiego, udostępniony 1.01.2026 r. przez Starostwo Powiatowe w Myślenicach.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

9.	Wodowskaz radarowy	Suszanka	Most - Pcim rola (Pabiski - przy tartaku)	100 cm	150 cm
10.	Wodowskaz radarowy	Krzczonówka	Most do osiedla - Proszki, Ostoje, Cyrla	100 cm	150 cm
11.	Wodowskaz radarowy	Głogoczówka	Most na drodze powiatowej w centrum Krzyszkowic	80 cm	120 cm

Źródło: *Opis Lokalnego System Ostrzegania Hydrologicznego Powiatu Myślenickiego*, udostępniony 1.01.2026 r. przez Starostwo Powiatowe w Myślenicach.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 2

Podgrywka:

Sytuacja staje się coraz trudniejsza. Poziom wody na Rabie zbliża się do 170 cm, na Stradomce również osiąga pułap 170 cm, natomiast na Harbutówce zbliża się do 120 cm. Według prognoz Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej intensywność opadów nie powinna wzrosnąć, jednak będą one miały charakter ciągły, bez przewidywanych przerw.

Zdarzenie:

PILNE!

**Nastąpiło przekroczenie
stanów alarmowych
na ciekach wodnych
powiatu myślenickiego**

Komunikat: Pilne! Nastąpiło przekroczenie stanów alarmowych na ciekach wodnych powiatu myślenickiego.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Zaznacz prawidłowy tryb wprowadzenia na terenie powiatu alarmu przeciwpowodziowego:

1. Wprowadza starosta po przekroczeniu stanu ostrzegawczego z tendencją wzrostową.
2. **Wprowadza starosta po przekroczeniu stanu alarmowego z tendencją wzrostową.**
3. Wprowadza starosta po przekroczeniu stanu ostrzegawczego.
4. Wprowadza starosta po przekroczeniu stanu alarmowego.
5. Wprowadza Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie po przekroczeniu stanu ostrzegawczego z tendencją wzrostową.
6. Wprowadza Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie po przekroczeniu stanu alarmowego z tendencją wzrostową.
7. Wprowadza Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie po przekroczeniu stanu ostrzegawczego.
8. Wprowadza Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie po przekroczeniu stanu alarmowego.

Uzasadnienie:

Zgodnie z art. 31a *ustawy o samorządzie gminnym*, wójt, burmistrz, prezydent miasta ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy na obszarze gminy²². Analogiczne uprawnienia na poziomie powiatu posiada starosta, który podejmuje decyzje w tym zakresie na podstawie art. 34 ust. 1a *ustawy o samorządzie powiatowym*²³. Stan pogotowia przeciwpowodziowego ogłasza się w przypadku wystąpienia na rzekach stanu wód ostrzegawczych, a alarm przeciwpowodziowy z chwilą wzrostu stanów wód do stanu alarmowego. „Alarm powodziowy ogłasza się (z uwzględnieniem warunków lokalnych), gdy poziom wody w rzece osiągnie stan alarmowy, a prognoza hydrologiczna przewiduje dalszy przybór wód”²⁴. W związku z powyższym wszystkie odpowiedzi, które wskazują Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie jako odpowiedzialne

²² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95, z późn. zm., art. 31a.

²³ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz. U. 1998, nr 91, poz. 578, z późn. zm, art. 34, ust. 1a.

²⁴ <https://www.prawo.pl/samorzad/pogotowie-przecwipowodziowe-a-alarm-powodziowy,529099.html> (data wejścia 9.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

do ogłoszenia alarmu przeciwpowodziowego są błędne. Wprawdzie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, na mocy *ustawy Prawo wodne*, zobowiązane jest do zapewnienia ochrony przed powodzią²⁵, jednak zadania te koncentrują się przede wszystkim na zarządzaniu oraz utrzymaniu infrastruktury przeciwpowodziowej²⁶.

Należy wyjaśnić, że stan alarmowy „to umowny stan wody informujący o możliwości wystąpienia zagrożenia powodziowego w przypadku dalszego wzrostu stanu wody. Najczęściej jako stan ostrzegawczy przyjmuje się stan o 10 cm niższy od stanu wody brzegowej”²⁷. Biuro Prognoz Meteorologicznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego określiło wymierne wskaźniki powodziowe. Pierwszy stopień zagrożenia powodziowego wyznacza prognozowany przyrost stanu wody, który przekracza 100 cm w ciągu 6 godz., 12 godz. lub doby. Drugi stopień wiąże się z przekroczeniem stanów ostrzegawczych, z tendencją wzrostową, na wodowskazach w co najmniej jednej zlewni monitorowanej przez podstawową sieć obserwacyjno-pomiarową. Trzeci stopień oznacza przekroczenie stanów alarmowych²⁸. W związku z powyższym przy ogłoszeniu stanu alarmu przeciwpowodziowego bierze się pod uwagę przekroczenie stanu alarmowego oraz tendencję wzrostową wód.

²⁵ *Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne*, Dz.U. 2017, poz. 1566. z późn. zm., art. 163, ust. 1.

²⁶ Tamże, art. 165, ust. 1.

²⁷ <https://bibliotekanauki.pl/articles/371956.pdf> (data wejścia 9.02.2026).

²⁸ *Depesza tekstowa opracowana przez Biuro Prognoz Meteorologicznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego i przekazywana do centralnych i wojewódzkich struktur zarządzania kryzysowego w przypadku przewidywania lub występowania niebezpiecznych zjawisk meteorologicznych zgodnie z kryteriami określonymi w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne i rozporządzeniach do niej*, s. 8, <https://bip.um.slupsk.pl/file/76957> (data wejścia 9.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 3

Podgrywka:

Trudne warunki meteorologiczne nadal utrzymują się w powiecie myślenickim. Większość sołectw nie posiada prądu, co oznacza, że akumulatory niektórych stacji bazowych sieci komórkowych zostały wyczerpane. Brak prądu i problemy z zasięgiem telefonii komórkowej powodują zawodność podstawowych systemów ostrzegania ludności. Należy założyć, że zarówno Platforma Alarmowania Strażaków, jak i Regionalny System Ostrzegania w postaci komunikatów nadawanych w telewizji będą niedostępnymi kanałami informacji. Tym samym, sygnał akustyczny syren może okazać się jedyną formą alarmowania strażaków OSP.

Zdarzenie:

PILNE!

Liczne uszkodzenia linii energetycznych powodują problemy z zasięgiem sieci komórkowych

Komunikat: Pilne! Liczne uszkodzenia linii energetycznych powodują problemy z zasięgiem sieci komórkowych.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Po komunikatach ostrzegawczych typu „pilne” zostanie wyemitowany sygnał:
<https://www.gov.pl/attachment/44590e8a-a598-4f8c-b004-7d734eb75acf>

Problem: 29 lipca o godzinie 9³⁰ rozległ się 3 minutowy modulowany sygnał akustyczny. Co robisz?

1. Jest to sygnał do ewakuacji, opuszczam miejsce pobytu i udaję się w kierunku punktu zbornego.
2. **Włączam odbiornik telewizyjny albo radiowy lub podejmuję kontakt z administracją samorządową i staram się ustalić, czego dotyczy sygnał.**
3. Oczekuję na komunikat w Platformie Alarmowania Strażaków ze Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej.
4. Z uwagi na ogłoszony alarm dla jednostki ochrony przeciwpożarowej, niezwłocznie udaję się do remizy.

Uzasadnienie:

Jedyną poprawną odpowiedzią na powyższe pytanie jest opcja nr 2. W związku z treścią Załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach sygnał alarmowy może dotyczyć uprzedzenia o zagrożeniu skażeniami lub uprzedzenia o klęskach żywiołowych i zagrożeniu środowiska²⁹. O ile w przypadku klęsk żywiołowych zaleca się niezwłoczną ewakuację, o tyle podczas skażeń należy pozostać wewnątrz pomieszczeń, aby uniknąć bezpośredniej ekspozycji na czynniki szkodliwe. To dlatego w tym przypadku kluczowe jest rozpoznanie sytuacji i dopiero później podjęcie działań dostosowanych do zaistniałego zagrożenia.

Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, jeżeli zostanie wyemitowany dźwięk syreny alarmowej, to należy:

²⁹ Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach, Dz. U. 2024, poz. 290.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

- niezwłocznie skorzystać z lokalnych kanałów informacyjnych (radio, TV, serwisy regionalne), śledzić komunikaty o zagrożeniu i ściśle się do nich stosować,
- ustalić położenie domowników oraz osób z najbliższego otoczenia i poinformować ich o niebezpieczeństwie,
- przebywając poza domem – przekazać bliskim informację o swojej lokalizacji i statusie bezpieczeństwa oraz uzgodnić sposób dalszego kontaktu,
- zachować opanowanie, nie wpadać w panikę³⁰.

W przypadku braku zasilania oraz łączności telefonicznej administracja publiczna powinna wykorzystać alternatywne kanały ostrzegania. Praktyka wskazuje na skuteczność służb, które przemieszczając się po gminie, przekazują komunikaty o zagrożeniu za pomocą megafonów³¹. Ważnym narzędziem stają się w takim przypadku odbiorniki radiowe na baterie, pozwalające mieszkańcom na odbiór komunikatów nadawanych przez lokalne rozgłośnie.

³⁰ <https://www.gov.pl/web/mswia/alarmowanie-i-ostrzezenie> (data wejścia 9.02.2026).

³¹ R. Harabin, *Pragmatyka zarządzania kryzysowego na przykładzie kryzysu energetycznego 2014 roku w wybranych gminach województwa świętokrzyskiego*, [w:] *Prawne, ekonomiczne i polityczne aspekty bezpieczeństwa w Europie. Bezpieczeństwo międzynarodowe – narodowe – zarządzanie kryzysowe*, pod red. R. Harabin, P. Ramiączek, G. Wilk-Jakubowski, Wyd. Społecznej Akademii Nauk, Warszawa-Lódź 2018, s. 216, <https://monografie.san.edu.pl/wp-content/uploads/2018/02/sim84.pdf> (data wejścia 9.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 4

Podgrywka:

29 lipca o godzinie 9⁴⁰ nadany został modulowany sygnał syreny (dźwięk wznoszący się i opadający), trwający trzy minuty. W systemie ostrzegania ludności oznacza on ogłoszenie alarmu. Dla strażaków ochotników jest to sygnał do natychmiastowego stawiennictwa w remizie. Biorąc pod uwagę sekwencję zdarzeń – najpierw alarm, a następnie wezwanie do opuszczenia budynków – należy przyjąć, że sygnał ten informuje o klęsce żywiołowej lub zagrożeniu środowiska, które wiąże się z koniecznością natychmiastowej ewakuacji.

Zdarzenie:

PILNE!

**Ogłoszono alarm dla jednostek
ochrony przeciwpożarowej**

Komunikat: Pilne! Ogłoszono alarm jednostek ochrony przeciwpożarowej.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Został ogłoszony alarm dla jednostek ochrony przeciwpożarowej, zanim jednak dotarłeś do remizy wydałeś zalecenia dla rodziny, aby w przypadku konieczności ewakuacji:

1. Zabrać: dokumenty osobiste i wartościowe rzeczy, środki medyczne, rzeczy na wypadek zagrożeń (latarka, baterie, radioodbiornik, zestaw pierwszej pomocy, woda butelkowana), odzież na zmianę, śpiwór.
2. Zabrać: dokumenty osobiste i wartościowe rzeczy, środki medyczne, rzeczy na wypadek zagrożeń (latarka, baterie, radioodbiornik, zestaw pierwszej pomocy, woda butelkowana), odzież na zmianę, śpiwór. Wygaś źródła energii w domu.
- 3. Zabrać: dokumenty osobiste i wartościowe rzeczy, środki medyczne, rzeczy na wypadek zagrożeń (latarka, baterie, radioodbiornik, zestaw pierwszej pomocy, woda butelkowana), odzież na zmianę, zwierzęta domowe, śpiwór. Wygaś źródła energii w domu.**
4. Zabrać: dokumenty osobiste i wartościowe rzeczy, środki medyczne, rzeczy na wypadek zagrożeń (latarka, baterie, radioodbiornik, zestaw pierwszej pomocy, woda butelkowana), odzież na zmianę, zwierzęta domowe, śpiwór.

Uzasadnienie:

Poradniki administracji rządowej³² wskazują na właściwy zakres podejmowanych działań w przypadku przygotowywania się do ewakuacji. Dotyczą one zabezpieczenia źródeł energii w opuszczanym budynku, przygotowania niezbędnego wyposażenia plecaka ewakuacyjnego oraz zasad postępowania ze zwierzętami. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zawartymi w *Poradniku bezpieczeństwa*: w przypadku ewakuacji „zamknij okna, dopływ wody, wyłącz urządzenia elektryczne i gazowe, wygaś wszystkie źródła ognia (piec, kominek, kuchenka). Ubierz się stosownie do warunków pogodowych. Upewnij się, że dzieci mają przy sobie dane kontaktowe opiekuna oraz informacje medyczne. Zabierz plecak

³² <https://www.gov.pl/web/poradnikbezpieczenstwa/ewakuacja> (data wejścia 9.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

ewakuacyjny³³. W kwestii plecaka ewakuacyjnego, zaleca się, aby posiadał go każdy domownik. Powinny się w nim znaleźć:

- Zasoby wodne i żywnościowe, tj. zapas wody butelkowanej, systemy uzdatniania (filtry lub tabletki) oraz kaloryczne jedzenie niewymagające obróbki (batony energetyczne, suszone owoce, bakalie itp.).
- Podręczna apteczka i leki osobiste, a także preparaty do dezynfekcji i środki higieniczne.
- Oryginały oraz cyfrowe kopie dokumentów na nośniku USB, a także gotówka w różnych nominałach.
- Naładowany telefon z ładowarką i powerbankiem, radio oraz latarka (zasilane bateriami lub korbką), zapasowe kable oraz baterie.
- Multitool lub szczyrzyk, źródło ognia (zapalniczka), tradycyjne mapy drukowane oraz worki na odpady.
- Odzież adekwatna do pogody, ubiór przeciwdeszczowy, śpiwór, mata izolacyjna oraz folia termiczna.
- Dodatkowe środki łączności radiowej, np. walkie-talkie.
- Przedmioty o znaczeniu emocjonalnym, takie jak pamiątki rodzinne lub zdjęcia³⁴.

Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa, zwierzęta domowe należy zabrać ze sobą, dbając o to, by nie stwarzały one zagrożenia dla innych uczestników ewakuacji. Dlatego zaleca się przygotowanie odpowiedniego wyposażenia do ewakuacji zwierząt. Zwierzęta należy ewakuować w transporterach lub kłatkach. Powinny one posiadać obrozę z identyfikatorem oraz być prowadzone na smyczy (a w przypadku psów – najlepiej w kagańcu), ponieważ stres towarzyszący ewakuacji może wywołać u nich agresję lub próbę ucieczki. Należy zapewnić zwierzętom zapas wody butelkowanej. W przypadku konieczności pozostawienia zwierząt w miejscu zamieszkania, zabrania się trzymania ich na uwięzi lub kojcach³⁵.

Należy zastrzec, że powyższe zalecenia dotyczą ewakuacji zwierząt domowych. Ewakuacja zwierząt hodowlanych przebiega w oparciu o odrębne procedury zawarte w planach ewakuacji zwierząt na wypadek zdarzeń

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ <https://www.gov.pl/web/uw-lubuski/wskazania-dla-opiekunow-zwierzat-domowych-na-terenach-dotknietych-powodzia--> (data wejścia 9.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

masowych³⁶. Za ewakuację zwierząt i jej przeprowadzenie odpowiedzialni są gospodarze obiektów, w których rozlokowany jest inwentarz żywy (wynika to z *Instrukcji w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia* stanowiącej załącznik do *Wytycznych szefa obrony cywilnej kraju z dnia 17.10.2008 r. w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia*)³⁷. Ewakuacja zwierząt w przypadkach nagłych, a więc ewakuacja I stopnia, przeprowadzana jest tylko wówczas, gdy nie stanowi ona bezpośredniego zagrożenia życia dla osób wykonujących to zadanie. Należy mieć na uwadze, że na sprawny przebieg działań ratowniczych i samej ewakuacji nie zawsze pozwalają konstrukcje budynków. Występujące przegrody mogą zmusić ratowników do wyprowadzania zwierząt pojedynczo. Organem planującym ewakuację (przyjęcie) zwierząt na szczeblu gminnym jest Powiatowy Lekarz Weterynarii. W celu realizacji zadania powołuje się w trakcie posiedzenia Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego stosowny organ do spraw ewakuacji, w skład którego wchodzi osoby wydzielone z zespołu zarządzania kryzysowego. Realizując proces ewakuacji należy współdziałać z innymi organami i jednostkami, które przyczynią się do sprawnego jej przeprowadzenia³⁸.

³⁶ *Plan Ewakuacji (przyjęcia) osób, zwierząt i mienia II stopnia na wypadek masowego zagrożenia gminy Samborzec*, s. 15-16, https://www.samborzec.pl/asp/pliki/zarzadzanie_kryzysowe/20170215_plan_ewakuacji_przejecia_ludnosci.pdf (data wejścia 9.02.2026).

³⁷ W. Leśniakiewicz, *Instrukcja...*

³⁸ *Poradnik bezpieczeństwa*, <https://www.gov.pl/web/rcb/poradnik-na-czas-kryzysu-i-wojny2> (data wejścia 9.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 5

Podgrywka:

Docierasz do remizy strażackiej. W związku ze stanem alarmu przeciwpożarowego Stanowisko Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej lub Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego (PCZK) zadysponowało twoją jednostkę na teren zagrożonego obszaru w celu monitorowania sytuacji, podjęcia ewentualnych działań prewencyjnych, zabezpieczających lub ratowniczych oraz określenia zapotrzebowania na dodatkowe siły i środki. Jednocześnie z uwagi na fakt braku prądu na terenie gminy oraz problemy z telefonią abonencką, burmistrz gminy poprosił o umieszczenie na słupach ogłoszeniowych znaku alarmu wizualnego.

Zdarzenie:

UWAGA MIESZKAŃCY!
Postępujcie zgodnie
z zaleceniami służb
i sprawdzajcie zwyczajowo
przyjęte miejsca ogłoszeń

Komunikat: Uwaga mieszkańcy! Postępujcie zgodnie z zaleceniami służb i sprawdźcie zwyczajowo przyjęte miejsca ogłoszeń.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

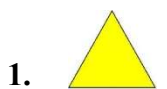

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Wskaż właściwy znak alarmu:

Uzasadnienie:

Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie alarmów i komunikatów ostrzegawczych – w Polsce zostały ustalone dwa rodzaje alarmów: akustyczny oraz wizualny. Alarm wizualny stanowi żółty znak w kształcie równobocznego trójkąta skierowanego podstawą do dołu, umieszczany niezwłocznie po ogłoszeniu alarmu akustycznego, na obiekcie przestrzeni publicznej lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób, w tym za pośrednictwem środków i urządzeń służących przekazowi obrazu³⁹. Zwyczajowo przyjęty sposób oznacza również słupy ogłoszeniowe, które w przypadku braku łączności telefonicznej stanowią możliwe źródło informacji dla mieszkańców gminy.

Zasady stosowania znaku obrony cywilnej zostały ustanowione w *I Protokole dodatkowym do Konwencji Genewskich z 1977 roku*. Zgodnie z jego postanowieniami symbolem tym jest niebieski trójkąt równoboczny na

³⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie alarmów i komunikatów ostrzegawczych, Dz.U. 2025, poz. 645, § 2.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

pomarańczowym tle⁴⁰. W Polsce znak ten jest również uwzględniony w przepisach krajowych, takich jak *ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej* z 2024 r., która reguluje zadania obrony cywilnej, organy za nie odpowiedzialne oraz zasady ich funkcjonowania. W ustawie wskazano wprost: „budowle ochronne i miejsca doraźnego schronienia oznacza się za pomocą międzynarodowego znaku rozpoznawczego obrony cywilnej oraz napisu: «SCHRON», «UKRYCIE» lub «MIEJSCE DORAŻNEGO SCHRONIENIA»”⁴¹. W analizowanej ustawie zawarto również przepis, że „członkowie personelu obrony cywilnej w czasie wykonywania zadań obrony cywilnej noszą jako oznaczenie międzynarodowy znak obrony cywilnej”⁴². Wynika z tego jednoznacznie, że jest to symbol służący do identyfikacji konkretnych osób (ratowników), a nie znak informacyjny przeznaczony na słupy czy tablice ogłoszeniowe.

Trzecim symbolem jest znak ostrzegawczy GF025 – »Promieniowanie niejonizujące«. Został on uregulowany przez normę PN-EN ISO 7010:2012 (obecnie zastąpioną przez edycję z 2020 r.). Norma ta określa jednolite, stosowane na poziomie międzynarodowym i europejskim, zasady dotyczące symboli graficznych i znaków bezpieczeństwa, w tym znaków ostrzegawczych⁴³. Nie jest to zatem oznakowanie odpowiednie do umieszczania na słupach i tablicach ogłoszeniowych.

Ostatni z symboli oznacza znak drogowy A-30 „inne niebezpieczeństwo”. Ostrzega on o niebezpieczeństwie innego rodzaju niż określone pozostałymi znakami ostrzegawczymi, przy czym umieszczona pod nim tabliczka powinna wskazywać konkretny rodzaj niebezpieczeństwa za pomocą symbolu lub napisu⁴⁴. Mimo swojej funkcji ostrzegawczej, jest to element organizacji ruchu drogowego, a nie standardowy środek przekazu z zakresu ochrony ludności. W związku z tym

⁴⁰ *Protokół dodatkowy do Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych*, Dz. U. RP 1992, zał. do nr 41, poz. 175, art. 15.

⁴¹ *Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej...*, art. 105.

⁴² *Ibidem*, art. 145, pkt 5.

⁴³ *Znaki ostrzegawcze norma PN-EN- ISO 7010:2012*, <https://tdc.pl/znak-bhp-ostrezenie-przed-materialem-radioaktywnym-lub-promieniowaniem-jonizujacym-3696.html> (data wejścia 9.02.2026).

⁴⁴ *Obwieszczenie Ministra Infrastruktury oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 października 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie znaków i sygnałów drogowych*, Dz.U. 2019, poz. 2310, § 11, ust. 1.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

jego stosowanie w formie ogłoszeń na słupach czy tablicach informacyjnych także jest merytorycznie nieuzasadnione.

Wobec powyższego opcja nr 1 jest prawidłowa. Zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony ludności, taką formę (trójkąt równoboczny skierowany podstawą do dołu) oraz kolorystykę (żółte tło) przyjmują tablice ostrzegawcze stosowane w sytuacjach alarmowych.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 6

Podgrywka:

Po przybyciu na teren zagrożonego obszaru zauważasz, że woda zaczyna przelewać się przez wał, bezpośrednio zagrażając terenom mieszkalnym gminy. W tym samym czasie władze samorządowe ogłaszają komunikat o konieczności przeprowadzenia powszechnej ewakuacji.

Zdarzenie:

Komunikat: Uwaga! Zagrożenie powodziowe na terenie gminy! Zarządzono ewakuację! Udaj się do punktów zbiorczych!

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Pokieruj ludność do miejsc zbiórki do ewakuacji (wskaż miejsca zborne na terenie swojej gminy).

- Wyświetlenie interaktywnej mapy z zaznaczonymi punktami zbornymi dla gminy Dobczyce. Zadaniem gracza jest zaznaczenie właściwych miejsc zbornych.
- Wyświetlenie interaktywnej mapy z zaznaczonymi punktami zbornymi dla gminy Sułkowice. Zadaniem gracza jest zaznaczenie właściwych miejsc zbornych.

Uzasadnienie:

Służba dyżurna Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej lub Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego po otrzymaniu komunikatu o osiągnięciu przez falę wezbraniową poziomu ostrzegawczego i potwierdzeniu sytuacji przez lokalne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, przekazuje informację staroście oraz wójtowi danej gminy (burmistrzowi, prezydentowi miasta) o możliwości wystąpienia zagrożenia powodziowego na danym obszarze.

Dyżurny SKKP, po ogłoszeniu stanu alarmowego, dysponuje na teren zagrożonego rejonu zastępy lokalnej OSP w celu kontroli sytuacji i podjęcia ewentualnych działań prewencyjnych, zabezpieczających lub ratowniczych – z określeniem zapotrzebowania na dodatkowe siły i środki jednostek ochrony przeciwpożarowej⁴⁵.

Lokalizacja miejsc zbornych została udostępniona przez władze Gminy i Miasta Dobczyce oraz Gminy Sułkowice i stanowi załącznik *Planu obrony cywilnej Gminy i Miasta Dobczyce*⁴⁶.

⁴⁵ Procedura postępowania dyżurnych operacyjnych SKKP/PCZK w stanie potencjalnego zagrożenia hydrologicznego na terenie powiatu myślenickiego, [w:] *Opis Lokalnego System Ostrzegania Hydrologicznego Powiatu Myślenickiego*, udostępniona przez Starostwo Powiatowe w Myślenicach.

⁴⁶ *Plan Obrony Cywilnej Gminy i Miasta Dobczyce, Część II, Plan ewakuacji/przyjęcia ludności*, dokument dostępny w urzędzie Gminy i Miasta Dobczyce, s. 8.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Tabela 2. Lokalizacja punktów zbiorczych w Dobczycach

Miejsko Gminny Zespół ds. Ewakuacji	Urząd Gminy i Miasta w Dobczycach
Punkt Załadowczy nr 1 (PZ)	Dobczyce ul. Łanowa
Punkt Załadowczy nr 2 (PZ)	ul. W. Witosa Plac targowy
Punkt Załadowczy nr 3 (PZ)	Dobczyce ul. Łąkowa
Punkt Załadowczy nr 4 (PZ)	Dobczyce Rynek 27
Punkt Załadowczy nr 5 (PZ)	Dobczyce ul. Zacisze
Punkt Wyładowczy (PW)	Łączowice OSP
Punkt Wyładowczy (PW)	Kornatka OSP
Punkt Wyładowczy (PW)	Skrzynka OSP
Punkt Ewidencyjno-Informacyjny (PEI)	Dobczyce Rynek 26
Punkt Pomocy Technicznej (PPT)	Dobczyce ul. Obwodowa 6
Punkt Pomocy Medycznej (PPM)	Dobczyce ul. Rynek 16

Źródło: Plan obrony cywilnej Gminy i Miasta Dobczyce, udostępniony przez Urząd Miasta i Gminy w Dobczycach.

Tabela 3. Lokalizacja punktów zbiorczych w Sułkowicach

Miejsko Gminny Zespół ds. Ewakuacji	Urząd Gminy i Miasta w Sułkowicach
Biertowice	Parking przy strażnicy, 32-440 Biertowice, ul. Dworska 2
Harbutowice	Parking przy strażnicy, 32-440 Harbutowice, ul. Beskidzka 174
Krzywaczka	Parking przy kościele, 32-442 Krzywaczka 109A
Rudnik	Plac przy kościele, 32-440 Rudnik, ul. Centralna
Sułkowice	Plac targowy 32-440 Sułkowice, ul. Ptasznica 4
Sułkowice	Parking przy kościele, 32-440 Sułkowice, ul. Tysiąclecia 1
Sułkowice	Parking przy strażnicy, ul. 11 Listopada 29
Biertowice	Parking przy strażnicy, 32-440 Biertowice, ul. Dworska 2
Harbutowice	Parking przy strażnicy, 32-440 Harbutowice, ul. Beskidzka 174
Krzywaczka	Parking przy kościele, 32-442 Krzywaczka 109A
Rudnik	Plac przy kościele, 32-440 Rudnik, ul. Centralna

Źródło: Wykaz elementów organizacyjnych procesu ewakuacji/przyjęcia ludności powiatu myślenickiego, [w:] Plan obrony cywilnej Gminy i Miasta Dobczyce, udostępniony przez Urząd Miasta i Gminy w Dobczycach, s. 7.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 7

Podgrywka:

Sytuacja jest nadal krytyczna. Prowadzisz ewakuację, niestety nie wszystkie osoby chcą się jej poddać. Argumentują, że nie opuszczą dobytku swojego życia i nie obawiają się zagrożenia powodziowego. Nie dają się przekonać do opuszczenia domów i decydują się na pozostanie w miejscach, które na pewno zostaną zalane.

Zdarzenie:

Komunikat: Uwaga powódź! Postępuj zgodnie z zaleceniami służb i sprawdź zwyczajowo przyjęte miejsca ogłoszeń.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Wystąpił opór niektórych mieszkańców, odmawiają ewakuacji. Co robisz?

1. Podejmuję decyzję o ewakuacji przymusowej i staram się siłowo usunąć te osoby z miejsca zagrożenia.
2. Zwracam się do Policji z prośbą o interwencję siłową.
3. **Podejmuję próby mediacji z mieszkańcami w celu przekonania ich do poddania się ewakuacji i – jeśli nie są one skuteczne – pozostawiam ich w miejscu zagrożenia.**
4. Zwracam się do Straży Miejskiej (jeśli istnieje) z prośbą o interwencję siłową.

Uzasadnienie:

Zgodnie z procedurami zawartymi w planach ewakuacji, przy realizacji tego procesu należy stosować zasadę dobrowolności, uwzględniając obowiązki nałożone na obywateli postanowieniami ustaw o: *stanie klęski żywiołowej, stanie wyjątkowym* oraz *stanie wojennym*⁴⁷. Wspomniane ustawy umożliwiają ograniczenie praw i wolności człowieka i obywatela, jednakże wymagają wprowadzenia przez Prezesa Rady Ministrów na terenie kraju, lub części terytorium państwa stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego lub stanu wojennego, czego w grze nie przewidziano. Należy zaznaczyć również, że gra zakłada cele dydaktyczne związane z sytuacją kryzysową. Natomiast zgodnie z wyrokami Trybunału Konstytucyjnego sytuacja kryzysowa nie może być rozumiana jako jeden z konstytucyjnych stanów nadzwyczajnych (stan klęski żywiołowej, stan wyjątkowy lub stan wojenny). W wyrokach tych uznano, że zarządzanie kryzysowe zgodnie z intencjami ustawodawcy ma zajmować się zagrożeniami „zwykłymi” (w odróżnieniu od nadzwyczajnych), tym samym bez wprowadzenia stanu nadzwyczajnego administracja publiczna nie jest uprawniona do ograniczania praw i wolności człowieka i obywatela⁴⁸.

⁴⁷ Plan Ewakuacji (przyjęcia) osób, zwierząt i mienia II stopnia na wypadek masowego zagrożenia gminy Samborzec..., s. 15-16.

⁴⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 kwietnia 2009 r., sygn. akt K 50/07, Dz.U. 2009, nr 65, poz. 553, oraz Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 lipca 2012 r., sygn. akt K 22/09.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Nie zachodzą również przesłanki do użycia środków przymusu bezpośredniego. W *ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, przewidziano możliwość zastosowania przez Policję środków przymusu bezpośredniego. Zgodnie z postanowieniami wyżej wymienionej ustawy, środków przymusu bezpośredniego można użyć w celu realizacji ściśle określonych zadań. W analizowanej sytuacji żadna z ustawowych przesłanek nie zostaje jednak spełniona: (1) wyegzekwowanie wymaganego prawem zachowania – przesłanka ta jest bezprzedmiotowa, gdyż nie wprowadzono dotąd żadnego ze stanów nadzwyczajnych; (2) odparcie bezpośredniego i bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność – w opisanym stanie faktycznym zagrożenie takie nie występuje; (3) ujęcie osoby, udaremnienie ucieczki lub pościg – ta okoliczność również nie zachodzi w rozważanym przypadku⁴⁹.

Ponadto *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia* dopuszcza możliwość odstąpienia od ewakuacji osób na terenie gminy. Zgodnie z postanowieniami tego aktu prawnego „w przypadku odmowy objęcia ewakuacją wójt (burmistrz, prezydent miasta) przedstawia informację dotyczącą orientacyjnej liczby osób, które nie wyraziły zgody na ewakuację i przekazuje informacje w tym zakresie staroście”⁵⁰. W świetle powyższych argumentów jedynym właściwym działaniem jest podjęcie mediacji. Choć w obecnych warunkach jest to rozwiązanie dopuszczalne, to w przypadku jego niepowodzenia – nie wolno zmuszać mieszkańców do opuszczenia ich prywatnych domów.

⁴⁹ *Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, Dz. U. 2013, poz. 628, z. późn. zm., art. 11.

⁵⁰ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, § 19, ust. 1.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 8

Podgrywka:

W związku z dynamicznym rozwojem wydarzeń kilku domostw nie udało się jeszcze ewakuować. Niestety znalazły się one bardzo trudnej sytuacji. Dotarcie do nich wymaga użycia pontonów lub łodzi płaskodennych, którymi nie dysponuje twoja jednostka. W odpowiedzi na prośbę burmistrza o doradztwo, sugerujesz rozwiązanie.

Zdarzenie:

**WYSTĄPIŁ PROBLEM
Z EWAKUACJĄ MIESZKAŃCÓW!
Dowiedz się, skąd pozyskać wsparcie techniczne
niezbędne do dostarczenia wody pitnej
na zalane tereny**

Komunikat: Wystąpił problem z ewakuacją mieszkańców! Dowiedz się, skąd pozyskać wsparcie techniczne niezbędne do dostarczenia wody pitnej na tereny zalane.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: wskaż prawidłowy sposób pozyskania wsparcia technicznego w celu zapewnienia dostaw wody pitnej na obszary dotknięte zalaniem:

1. Wystąpienie do najbliższej jednostki Sił Zbrojnych RP z wnioskiem o wsparcie sprzętowe oraz pomoc w ewakuacji pozostałych osób.
2. Wystąpienie do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego z wnioskiem o wsparcie sprzętowe niezbędne do dystrybucji żywności oraz wody pitnej dla osób, które nie poddały się ewakuacji.
3. **Zgłoszenie do służby dyżurnej Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej zapotrzebowania na amfibie lub łódzie płaskodenne celem ewakuacji pozostałych osób.**
4. Podjęcie decyzji o wstrzymaniu akcji do czasu poprawy warunków oraz skierowanie zapytania do Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej o aktualne prognozy.

Uzasadnienie:

Aby rozwiązać powyższy problem należy wyjaśnić trzy kwestie. Pierwsza opcja odpowiedzi jest błędna ze względu na formalno-prawną procedurę użycia Sił Zbrojnych RP w sytuacjach kryzysowych. Przesłanką do wykorzystania Sił Zbrojnych RP w sytuacji kryzysowej jest brak innych możliwości opanowania zagrożenia. W polskim systemie prawnym sytuację kryzysową odróżnia od zwykłego zagrożenia konieczność podjęcia współpracy organów administracji publicznej z podmiotami bezpieczeństwa wewnętrznego⁵¹. Innymi słowy zagrożenie przekształca się w sytuację kryzysową, gdy podmioty odpowiedzialne za jego zwalczanie nie posiadają wystarczających sił i środków, przez co konieczne jest udzielenie im wsparcia. Choć w opisanym problemie warunek braku zasobów został spełniony, opcja nr 1 pomija kluczowe wymogi proceduralne. *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego* przewiduje dwa tryby wnioskowania o wsparcie wojska: pierwszy, tzw. oddolny, oraz drugi, określany jako odgórny⁵². Procedura oddolna polega na wystąpieniu wojewody – z inicjatywy własnej lub na wniosek wójta, burmistrza, prezydenta miasta bądź

⁵¹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym..., art. 3.

⁵² *Krajowy Plan Zarządzania kryzysowego, Część B*, s. 77, <https://www.gov.pl/attachment/bfa1635c-30e8-4505-8293-53eb6c7aba6c> (data wejścia 9.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

starosty – do ministra obrony narodowej o przekazanie do jego dyspozycji oddziałów Sił Zbrojnych RP, przewidzianych w wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego. Organy administracji publicznej wskazują rodzaje zadań do wykonania, natomiast dowódcy wojskowi sprawują zwierzchnictwo nad podległymi im formacjami⁵³. Procedura odgórna zakłada, że prezes Rady Ministrów wnioskuje do Prezydenta RP o skierowanie do pomocy oddziałów Sił Zbrojnych RP. W odpowiedzi na ten wniosek, Prezydent RP wydaje postanowienie o ich użyciu do pomocy Policji lub do działań samodzielnych, jeżeli Policja nie posiada możliwości skutecznego odparcia zagrożeń⁵⁴. W żadnym z tych przypadków ani wójt, burmistrz, prezydent miasta, ani kierujący działaniami ratowniczymi nie posiadają uprawnień do bezpośredniego zwrócenia się do jednostki wojskowej z prośbą o wsparcie.

Drugą istotną kwestią wymagającą rozstrzygnięcia pozostaje obowiązek dostarczenia wody i żywności przez jednostki samorządu terytorialnego osobom, które nie poddały się ewakuacji. W myśl *ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz⁵⁵. Oznacza to, że samorząd ma obowiązek zapewnić wodę pitną osobom, które nie poddały się ewakuacji. W analizowanym przypadku wiąże się to z koniecznością wykorzystania specjalistycznego sprzętu, np. łodzi płaskodennych. Jeśli samorząd ich nie posiada, należy uwzględnić trzecią istotną kwestię, czyli realne możliwości uzyskania wsparcia na danym terenie. Zgłoszenie zapotrzebowania do służby dyżurnej Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej należy uznać za najbardziej optymalne rozwiązanie. Pozwala to bowiem na sprawdzenie możliwości wykorzystania zaplecza technicznego specjalistycznych jednostek ratowniczo-gaśniczych.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem, s. 79.

⁵⁵ *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym...*, art. 7, ust. 1.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Bezpośrednie wystąpienie do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego z wnioskiem o wsparcie sprzętowe nie jest poprawną odpowiedzią. Wynika to z konieczności zachowania trybu uruchamiania zasobów określonego w planach zarządzania kryzysowego. Zgodnie z procedurą, to „organ administracji publicznej, wskazany w siatce bezpieczeństwa jako podmiot wiodący ma prawo, w zależności od rozwoju sytuacji, wystąpić o wsparcie do organów/instytucji publicznych”⁵⁶. Z uwagi na fakt, że w zakresie dostarczania wody pitnej Ochotnicza Straż Pożarna odgrywa rolę wspierającą dla jednostek samorządu terytorialnego, wniosek do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego powinien złożyć wójt (burmistrz, prezydent miasta), a nie Kierujący Działaniem Ratowniczym.

⁵⁶ *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego*, Kielce 2024, s. 196, <https://czkw.kielce.uw.gov.pl/download/4/58563/WojewodzkiPlanZarządzaniaKryzysowego-calos2024.pdf> (data wejścia 13.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 9

Podgrywka:

Agregaty prądotwórcze, którymi dysponowała gmina, zostały już w pełni wykorzystane w obiektach użyteczności publicznej oraz w przepompowniach sieci wodociągowej. Pojawiła się jednak potrzeba uruchomienia zasilania awaryjnego w remizie, a także konieczność wsparcia agregatami działań prowadzonych bezpośrednio w terenie.

Zdarzenie:

Komunikat: Brak prądu! Wskaż, skąd pozyskać agregaty prądotwórcze.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Wskaż sposób pozyskania dodatkowych agregatów prądowórczych:

1. Wnioskowanie do burmistrza o zgłoszenie pilnego zapotrzebowania do Agencji Rezerw Strategicznych.
2. **Przedłożenie burmistrzowi prośby o skierowanie pilnego zapotrzebowania do wojewody.**
3. Występujesz z oficjalną prośbą do sąsiedniej gminy o nieodpłatne użyczenie agregatów prądowórczych, które nie są przez nią aktualnie wykorzystywane.
4. **Wnioskowanie do wójta o wskazanie podmiotów gospodarczych, z którymi gmina zawarła porozumienia na dostawę agregatów prądowórczych.**

Uzasadnienie:

Zgodnie z art. 3 *ustawy o rezerwach strategicznych*, zasoby te tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, porządku i zdrowia publicznego, a także w razie wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej⁵⁷. Oznacza to, że mogą one zostać wykorzystane w analizowanym przypadku. Należy zaznaczyć, że o decyzję o udostępnieniu rezerw strategicznych minister właściwy do spraw wewnętrznych wydaje z urzędu albo na wniosek organu lub podmiotu, w tym wójta, burmistrza lub prezydenta miasta⁵⁸. Jednakże procedura wnioskowania przewiduje, że burmistrz odpowiada za monitorowanie sytuacji kryzysowej, a w przypadku wystąpienia konieczności użycia rezerw strategicznych – przygotowuje on i kieruje wniosek o zapotrzebowanie do wojewody. Wojewoda, po otrzymaniu i zweryfikowaniu wniosku, występuje o udostępnienie rezerw do ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Dopiero minister przekazuje decyzję do Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych w celu jej bezzwłocznej realizacji. Prezes Agencji we współdziałaniu z burmistrzem ustala następnie warunki oraz logistykę działań związanych z wydaniem, transportem, eksploatacją, a docelowo także zwrotem udostępnionych

⁵⁷ *Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o rezerwach strategicznych*, Dz.U. 2021, poz. 255, z późn. zm., art. 3.

⁵⁸ *Ibidem*, art. 8, ust. 1, art. 22, art. 19, ust. 2.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILÍNE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

przedmiotów do zasobów rezerwowych⁵⁹. Tym samym poprawną odpowiedzią jest druga z podanych opcji wyboru.

Wskazanie bezpośredniego wystąpienia przez Kierującego Działaniami Ratowniczymi do sąsiedniej gminy nie jest poprawne z proceduralnego punktu widzenia. Jeśli jedna gmina posiada nadmiar sprzętu, a druga – niedobór, to koordynację tego przepływu powinien przeprowadzić starosta (poprzez PCZK). Bezpośredni kontakt omija system ewidencji sił i środków oraz może doprowadzić do sytuacji, w której nikt nie posiada rozpoznania co do rozlokowania sprzętu.

Wskazanie opcji dotyczącej pozyskania agregatów od przedsiębiorców jest poprawne ze względu na powszechną praktykę zawierania porozumień na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. Rozwiązanie to stanowi element planowania cywilnego i powinno zostać przygotowane przez władze samorządowe z odpowiednim wyprzedzeniem. Na mocy takiej umowy przedsiębiorca zobowiązuje się do utrzymywania stałej, minimalnej ilości określonego asortymentu (w tym przypadku agregatów prądotwórczych). W razie realnego zagrożenia samorząd dysponuje uzgodnionymi zasobami, a rozliczenie następuje po zakończeniu działań, na zasadach najmu lub odkupu⁶⁰.

⁵⁹ *Plan zarządzania kryzysowego miasta Reda*, s. 138, <https://bip.reda.pl/dokumenty/9252> (data wejścia 9.02.2026).

⁶⁰ *Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy i Miasta Dobczyce*, dokument udostępniony przez Urząd Gminy i Miasta Dobczyce, s. 66, a także: *Zabezpieczenie funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej w Gminie Brzeszcze w przypadku awarii energetycznej*, s. 2., <https://bip.malopolska.pl/api/files/808992> (data wejścia 9.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł I Runda 10

Podgrywka:

Trwa ewakuacja ludności z terenów zalewowych. W związku z komunikatem o bezpośrednim zagrożeniu Domu Pomocy Społecznej (DPS), siły Twojego OSP zostały – zgodnie z priorytetami zarządzania kryzysowego – skierowane do zabezpieczenia tej placówki. W konsekwencji zastępy OSP uwzględnione pierwotnie w *Planie ewakuacji* nie mogą zostać wykorzystane jako jednostki transportowe.

Zdarzenie:

EWAKUACJA!

Dowiedz się, skąd pozyskać wsparcie transportowe w celu ewakuacji osób

Komunikat: Ewakuacja! Dowiedz się, skąd pozyskać wsparcie transportowe w celu ewakuacji osób.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Wskaż możliwość pozyskania wsparcia transportowego w celu ewakuacji osób:

1. Nałożenie przez burmistrza obowiązku świadczeń rzeczowych na wybranych mieszkańców gminy dysponujących odpowiednim sprzętem.
2. **Skierowanie do mieszkańców apelu o ochotniczą pomoc z wykorzystaniem prywatnych zasobów transportowych.**
3. Zgłoszenie zapotrzebowania na wsparcie logistyczne do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego.
4. Realizacja transportu z wykorzystaniem samochodu ratowniczo-gaśniczego OSP.

Uzasadnienie:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia nakłada na organy administracji publicznej obowiązek priorytetowego ewakuowania dzieci, kobiet w ciąży oraz osób przebywających w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, które zapewniają całodobową opiekę⁶¹. W związku z zaangażowaniem jednostek OSP w działania przy DPS, niezbędne staje się pozyskanie dodatkowych środków transportowych z innych źródeł.

Opcja pierwsza, zakładająca nakładanie świadczeń, jest niepoprawna, gdyż możliwość „dysponowania” mieniem prywatnym przez organy administracji publicznej wymaga zaistnienia przesłanek określonych w przepisach szczególnych. Przede wszystkim, aby organy administracji mogły skorzystać z uprawnienia do nakładania świadczeń rzeczowych, niezbędne jest wprowadzenie jednego z konstytucyjnych stanów nadzwyczajnych: stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego lub stanu wojennego. Formalną podstawę do egzekwowania takich środków stanowi publikacja w Dzienniku Ustaw RP stosownego rozporządzenia, określającego niezbędny zakres ograniczeń wolności oraz praw człowieka i obywatela. W przypadku stanu klęski żywiołowej kwestie te regulują m.in. Standardowe Procedury Operacyjne (SPO) zawarte w wojewódzkich planach zarządzania kryzysowego⁶². W *ustawie z dnia 18*

⁶¹ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, poz. 765, § 17, pkt 3.

⁶² *Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego...*, s. 350.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej określono, że obowiązek świadczeń osobistych i rzeczowych można wprowadzić dopiero wtedy, gdy siły i środki, którymi dysponuje wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta lub wojewoda, okażą się niewystarczające⁶³. Analogicznie, w razie wprowadzenia stanu wyjątkowego, prawo do nakładania świadczeń rzeczowych wynika z art. 22 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, który legitymizuje przymusowe pozyskanie wsparcia logistycznego niezbędnego do opanowania sytuacji zagrożenia⁶⁴. Brak formalnego ogłoszenia któregośkolwiek z tych stanów w przedstawionej w scenariuszu gry sytuacji uniemożliwia wdrożenie wyżej wymienionych środków przymusu administracyjnego wobec mienia prywatnego.

Szczególnym przypadkiem jest stan wojenny, w którym dopuszczono m.in. możliwość nakładania świadczeń na przedsiębiorców⁶⁵. Ponadto, *ustawa o obronie Ojczyzny* kompleksowo reguluje tryb wydawania decyzji administracyjnych w tym zakresie⁶⁶. Należy jednak pamiętać, że proces ten następuje na wniosek szefów wojskowych centrów rekrutacji lub dowódców jednostek wojskowych, a samo rozporządzenie wykonawcze dotyczy sytuacji mobilizacji i czasu wojny⁶⁷. Wszystkie wymienione instrumenty prawne wymagają zatem uprzedniego wprowadzenia odpowiedniego stanu nadzwyczajnego, co w analizowanej sytuacji nie miało miejsca.

Wobec braku przesłanek do zastosowania przymusu administracyjnego, w zaistniałej sytuacji właściwym jest zwrócenie się do mieszkańców z prośbą o ochotnicze wsparcie działań ewakuacyjnych. Należy podkreślić, że zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, to wójt, burmistrz lub prezydent miasta określa dostępne środki transportu, opierając się na danych od właściwych organów oraz podmiotów zarządzających infrastrukturą i zasobami obrony

⁶³ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, Dz.U. 2002, nr 62, poz. 558, z późn. zm., art. 22, ust. 1.

⁶⁴ Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, Dz.U. 2002, nr 117, poz. 985, z późn. zm., art. 22, ust. 1.

⁶⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 2002, nr 156, poz. 1301, z późn. zm.

⁶⁶ Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny..., art. 640.

⁶⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2024 r. w sprawie świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, Dz.U. 2024, poz. 1354, § 2, ust. 1.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

cywilnej. Następnie wzywa on dysponentów tych zasobów do udzielenia pomocy zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem, wyznaczając im konkretny zakres zadań do realizacji podczas ewakuacji⁶⁸. Procedura ta nie wyklucza jednak inicjatywy obywatelskiej, bowiem dopuszcza się również wykorzystanie przez ludność własnych środków transportowych⁶⁹.

Bezpośrednie zwrócenie się Kierującego Działaniami Ratowniczymi (KDR) z OSP do Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego jest niezgodne z obowiązującymi procedurami komunikacji oraz narusza ustawowe kompetencje organu wykonawczego gminy. Struktura przepływu informacji w systemie zarządzania kryzysowego opiera się bowiem na zasadzie hierarchiczności oraz komplementarności działań poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego. Zgodnie z tą regułą, organ wykonawczy gminy występuje do szczebla powiatowego o wsparcie logistyczne dopiero w sytuacji, gdy dostępne zasoby gminne okazują się niewystarczające do opanowania zagrożenia⁷⁰. Ponadto, choć wóz strażacki jest pojazdem uprzywilejowanym, przewożenie w nim osób trzecich bez odpowiednich zabezpieczeń w kabinie (przedziale załogi) stanowi naruszenie zasad bezpieczeństwa, co definitywnie wyklucza ostatnią z zaproponowanych opcji odpowiedzi.

⁶⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności..., § 4, ust. 6.

⁶⁹ Ibidem, § 3, ust. 1.

⁷⁰ Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Mszana Dolna, s. 30 i 90, <https://bip.malopolska.pl/api/files/3703672> (data wejścia 9.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II. Ewakuacja domu pomocy społecznej

Zakładane efekty uczenia się dla modułu II

Pierwszym efektem drugiego modułu jest: uczestnik gry posiada rozpoznanie terenowe w zakresie przeprowadzania ewakuacji osób z niepełnosprawnościami podczas zagrożeń powodziowych. Wskaźnikami osiągnięcia efektu są: uczestnik potrafi pozyskać transport do ewakuacji osób z niepełnosprawnością intelektualną zdolnych samodzielnie się przemieszczać, poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz leżących; potrafi wyznaczyć trasę przejazdu transportu osób ewakuowanych; potrafi wytypować w budynku miejsce oczekiwania na ewakuację osób poruszających się na wózku inwalidzkim.

Drugim efektem drugiego modułu jest: uczestnik gry rozpoznaje poprawne zasady komunikowania się z osobami z niepełnosprawnościami oraz potrafi wytypować zalecane sposoby ich ewakuacji z budynku. Wskaźnikami osiągnięcia efektu są: uczestnik rozpoznaje zasady komunikowania się z osobami z niepełnosprawnością intelektualną oraz z osobami z dysfunkcją wzroku; potrafi ustalić zalecane sposoby transportowania z budynku osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób z dysfunkcją wzrokową.

Trzecim efektem pierwszego modułu jest: uczestnik gry identyfikuje formalne wymogi oraz mechanizmy proceduralne niezbędne do pozyskania specjalistycznego wsparcia w warunkach ujętej w scenariuszu sytuacji kryzysowej. Wskaźnikami osiągnięcia efektu jest: uczestnik rozpoznaje zasady zgłaszania organom administracji publicznej transportu ewakuacyjnego osób z niepełnosprawnością intelektualną; rozpoznaje warunki uruchamiania procedury wykorzystania sił Zbrojnych RP na użytek zarządzania kryzysowego.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 1

Podgrywka:

Twój zastęp dojechał do domu pomocy społecznej (DPS), w którym przebywają osoby z niepełnosprawnością intelektualną, wzrokową i słuchową. Akcja ewakuacyjna budynku jest już w toku. Dotychczas prowadził ją Kierownik DPS, jako Koordynator ewakuacji. Po rozmowie z nim/nią uzyskałeś rozpoznanie sytuacji. Punkt zbiórki do ewakuacji wyznaczono na terenie zielonym, naprzeciwko głównego wejścia do DPS. Znasz dokładną liczbę osób przebywających w budynku oraz tych, które są już bezpieczne na zewnątrz. Wiesz także, ilu pracowników może pomóc w ewakuacji pozostałych podopiecznych. Zinformacji uzyskanych od personelu DPS wynika, że nikt z grupy znajdującej się na zewnątrz nie odniósł obrażeń podczas opuszczania obiektu. Sytuacja jest krytyczna i wymaga natychmiastowych decyzji – ulewny deszcz oraz przybierający na sile wiatr drastycznie pogarszają warunki akcji.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdarzenie:

KOMUNIKAT SŁUŻBY DYŻURNEJ SKKP

EWAKUACJA DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ

Komunikat: Komunikat służby dyżurnej SKKP: Ewakuacja Domu Pomocy Społecznej.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Wyświetlenie zdjęcia budynku „A” Domu Pomocy Społecznej nr 1 w Harbutowicach. Pod fotografią zamieszczono adres placówki.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ

**BUDYNEK A
UL. BESKIDZKA 3
32-440 HARBUTOWICE**

Problem: Z uwagi na rodzaj zagrożenia, pobliska szkoła, wskazana w *Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego* jako tymczasowe miejsce schronienia, nie może stanowić docelowego miejsca pobytu. 39 osób z niepełnosprawnością intelektualną przebywa już w punkcie zbiórki.
Wskaż optymalne metody organizacji transportu:

1. Wykorzystuję posiadane pojazdy ratowniczo-gaśnicze do transportu ewakuowanych.
2. Występuję do dyspozytora medycznego z prośbą o zadysponowanie transportu.
3. **Występuję do Urzędu Miejskiego w Sulkowicach z prośbą o wsparcie transportowe.**

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILÍNE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

4. Występuję do Starostwa Powiatowego w Myślenicach z prośbą o wsparcie transportowe.
5. **Występuję do Stanowiska Kierowania Państwowej Straży Pożarnej z prośbą o zadysponowanie transportu.**

Uzasadnienie:

Wykorzystanie ciężkich pojazdów ratowniczo-gaśniczych w obecnej sytuacji nie jest wskazane, gdyż gmina Sułkowice dysponuje alternatywnymi środkami transportu. Ponadto obowiązujące przepisy umożliwiają wdrożenie innych rozwiązań logistycznych. OSP Sułkowice posiada na wyposażeniu busa do przewozu 9 osób (8 pasażerów oraz kierowcy), który może zostać wykorzystany do transportu osób z niepełnosprawnościami. W związku z tym Kierujący Działaniem Ratowniczym może wystąpić do Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego PSP z prośbą o zadysponowanie tego zasobu⁷¹. Z tego względu ostatnią odpowiedź należy uznać za właściwą.

Ponadto DPS posiada własny 9-osobowy bus, a kolejne dwa pojazdy o tej samej pojemności (każdy z 8 miejscami pasażerskimi) są dostępne w sąsiadujących z ośrodkiem Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ).

W sytuacji, gdyby dostępne zasoby transportowe okazały się niewystarczające, zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, to wójt (burmistrz, prezydent miasta), na którego obszarze wystąpiło zagrożenie, odpowiada za zapewnienie niezbędnych środków transportu⁷². W wyżej wymienionym akcie prawnym określone zostały także priorytety ewakuacji. Zapewnienie środków transportu w pierwszej kolejności dotyczy osób przebywających w jednostkach pomocy społecznej świadczących całodobową opiekę, szpitalach, zakładach leczniczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz innych obiektach, w których przebywają osoby

⁷¹ Informacja pozyskana podczas wywiadu pogłębionego przeprowadzonego dnia 12.12.2025 r. w Urzędzie Miejskim w Sułkowicach z Arturem Grabarczykiem – Burmistrzem Gminy Sułkowice.

⁷² *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, § 4, ust. 1, pkt. 6.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

o ograniczonej mobilności lub z niepełnosprawnościami⁷³. Oznacza to, że w rozpatrywanej sytuacji kryzysowej wójt (burmistrz, prezydent miasta) ma obowiązek priorytetowego zabezpieczenia transportu ewakuacyjnego na potrzeby DPS.

W ramach szkolenia w Sułkowicach przyjmuje się, że dostępne na miejscu zasoby (mikrobusy OSP, DPS oraz WTZ) są wystarczające do przeprowadzenia ewakuacji. Jednak ze względu na uniwersalny charakter gry oraz cel, jakim jest przećwiczenie oficjalnych procedur, za poprawną uznaje się również opcję skierowania do Urzędu Miejskiego w Sułkowicach wniosku o wsparcie transportowe.

Druga opcja odpowiedzi, zakładająca złożenie przez Kierującego Działaniem Ratowniczym zapotrzebowania do dyspozytora na Zespół Ratownictwa Medycznego (ZRM), jest błędna. Samodzielnie poruszająca się osoba z niepełnosprawnością intelektualną nie jest traktowana jako pacjent w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, któremu przysługuje transport medyczny⁷⁴.

Także czwarta opcja odpowiedzi, zakładająca wystąpienie o wsparcie bezpośrednio do Starostwa Powiatowego, jest niezgodna z procedurami zarządzania kryzysowego oraz *Rozporządzeniem w sprawie ewakuacji ludności i zabezpieczenia mienia*. Pomimo że Dom Pomocy Społecznej jest jednostką podległą Starostwu Powiatowemu, za opanowanie zagrożenia na terenie gminy odpowiada w pierwszej kolejności wójt (burmistrz, prezydent miasta). To na nim spoczywa obowiązek identyfikacji potrzeb oraz określenia zakresu wsparcia, jakiego gmina wymaga od organów wyższego szczebla⁷⁵. Schemat komunikacji w systemie zarządzania kryzysowego zakłada kontakt z wyższym szczeblem administracji publicznej – w tym przypadku wójt (burmistrz, prezydent miasta) występuje o wsparcie logistyczne do starosty za pośrednictwem Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego⁷⁶.

⁷³ Ibidem, § 4, ust. 1, pkt. 2.

⁷⁴ Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz.U. 2006, nr 191, poz. 1410, z późn. zm., art. 44, ust. 1.

⁷⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności..., § 4, ust. 1, pkt. 10.

⁷⁶ Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Mszana Dolna..., s. 30 i 90.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 2

Podgrywka:

Zostałeś poinstruowany, że za chwilę cztery samochody będą gotowe do załadunku; ich łączna pojemność to 32 osoby. Jako docelowe miejsce pobytu wskazano budynek XYZ. Poinformowałeś kierowców o trasie przejazdu – znasz tę okolicę i wiesz jak wyznaczyć drogę dojazdu.

Zdarzenie:

**USTALANIE TRASY EWAKUACJI OSÓB
Z DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ
PRZY WYKORZYSTANIU CZTERECH
DOSTĘPNYCH BUSÓW**

Komunikat: Ustalanie trasy ewakuacji osób z Domu Pomocy Społecznej przy wykorzystaniu czterech dostępnych busów.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Pojazdy transportowe są już w drodze. Jako Kierujący Działaniem Ratowniczym musisz wyznaczyć drogę przejazdu dla kolumny ewakuacyjnej. Jakimi kryteriami kierujesz się przy wyborze trasy przejazdu?

1. Wyznaczasz najkrótszą drogę do miejsca docelowego.
2. Podejmujesz kontakt ze Starostwem Powiatowym w Myślenicach.
3. **Nawiązujesz kontakt z Urzędem Miejskim w Sułkowicach.**
4. Kontaktujesz się z Wojewodą Małopolskim.

Uzasadnienie:

Samodzielne wyznaczenie trasy przez Kierującego Działaniem Ratowniczym stanowiłoby błąd proceduralny, ponieważ brak aktualnych informacji o drożności szlaków komunikacyjnych mógłby negatywnie wpłynąć na bezpieczeństwo i czas transportu. Powierzenie tego zadania pracownikom Starostwa Powiatowego mogłoby wydawać się uzasadnione faktem, że DPS jest jednostką podległą Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Myślenicach. Jednak takie rozwiązanie byłoby niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Zgodnie z postanowieniami *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, to wójt (burmistrz, prezydent miasta) ustala główne drogi przeznaczone do wykorzystania podczas ewakuacji⁷⁷. Jednakże w przypadku osób z niepełnosprawnościami wyżej wymieniony akt prawny nakłada obowiązek koordynacji działań ewakuacyjnych na wojewodę⁷⁸. Biorąc pod uwagę zasady zarządzania kryzysowego, należy uznać, że mimo nadzoru wojewody, to wójt (burmistrz, prezydent miasta) pozostaje organem odpowiedzialnym za wyznaczenie tras ewakuacji na szczeblu lokalnym. Gmina realizuje to zadanie, dopełniając jednocześnie obowiązku poinformowania wojewody o prowadzonej akcji. Wobec tego za poprawną uznać należy trzecią z zaproponowanych opcji odpowiedzi (tj. „nawiązujesz kontakt z Urzędem Miejskim w Sułkowicach”).

⁷⁷ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, § 4, ust. 1, pkt. 3.

⁷⁸ *Ibidem*, § 17, ust. 4.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 3

Podgrywka:

Podopiecznym znajdującym się na zewnątrz rozdano kocy termiczne; grupa oczekuje na transport. Jednocześnie otrzymałeś informację, że na pierwszym piętrze przebywa jeszcze 21 osób, w tym 3 osoby leżące oraz 9 poruszających się na wózkach – wszyscy z niepełnosprawnością intelektualną. Na drugim piętrze pozostają natomiast 3 osoby z dysfunkcją wzrokową.

Zdarzenie:

I PIĘTRO: 21 OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELKTUALNĄ (W TYM: 3 OSOBY LEŻĄCE ORAZ 9 OSÓB PORUSZAJĄCYCH SIĘ NA WÓZKACH INWALIDZKICH)

II PIĘTRO: 3 OSOBY Z DYSFUNKCJĄ WZROKU (SPRAWNE INTELKTUALNIE)

PERSONEL: 8 PRACOWNIKÓW DPS ZABEZPIECZA WEWNĄTRZ OBIEKTU OSOBY OCZEKUJĄCE NA EWAKUACJĘ

Komunikat: Pierwsze piętro: 21 osób z niepełnosprawnością intelektualną (w tym: 3 osoby leżące oraz 9 osób poruszających się na wózkach inwalidzkich).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

**Drugie piętro: 3 osoby z dysfunkcją wzroku (sprawne intelektualnie).
Personel: 8 pracowników DPS zabezpiecza wewnątrz obiektu osoby
oczekujące na ewakuację.**

**Problem: W budynku pozostają osoby z niepełnosprawnościami oraz
personel. Wskaż, gdzie wyznaczylbyś miejsce ich oczekiwania na ewakuację:**

1. Pomieszczenie najbardziej oddalone od źródła zagrożenia, posiadające otwór okienny o wymiarach nie mniejszych niż $0,6\text{m}\times 1,1\text{m}$, umożliwiającą ewakuację przy użyciu sprzętu specjalistycznego.
2. **Wydzielony fragment przejścia do klatki schodowej o wymiarach nie mniejszych niż $4\text{m}\times 3\text{m}$, posiadający otwór okienny o wymiarach minimum $0,6\text{m}\times 1,1\text{m}$.**
3. Wydzielony fragment przejścia do klatki schodowej o wymiarach nie mniejszych niż $4\text{m}\times 3\text{m}$.

Uzasadnienie:

Opcja odpowiedzi numer jeden nie jest poprawna, ponieważ przewiduje procedurę ewakuacji właściwą dla zagrożenia pożarowego. W przypadku pożaru osoby, które nie zdołały opuścić obiektu, powinny znaleźć schronienie w pomieszczeniach możliwie najdalej oddalonych od źródła ognia, co pozwala na ich późniejszą ewakuację na zewnątrz przy pomocy sprzętu przybyłych jednostek Straży Pożarnej⁷⁹.

W przypadku zagrożenia powodziowego sugeruje się natomiast natychmiastowe przeprowadzenie ewakuacji z zajmowanych pomieszczeń. W celu usprawnienia tego procesu dla osób potrzebujących dodatkowej asysty, zaleca się wyznaczenie miejsc oczekiwania na ewakuację. Muszą one jednak spełniać określone warunki. Przede wszystkim, „należy lokalizować je w sposób nieograniczający drogi ewakuacyjnej, w pobliżu dróg ewakuacyjnych – jako wydzieloną część klatek ewakuacyjnych lub jako niezależne pomieszczenia

⁷⁹ Zasady postępowania w przypadku pożaru, <https://www.gov.pl/web/kmpsp-plock/zasady-postepowania-w-przypadku-pozaru>, (data wejścia 15.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

pożarowo zamknięte w bliskiej odległości od drogi ewakuacji⁸⁰. Dodatkowo, niezbędne jest „zapewnienie wewnątrz przestrzeni manewrowej dla wózka o wymiarach co najmniej 1,5×1,5m (optymalnie: 2,0×2,0m) [...] Zaleca się lokalizację miejsca oczekiwania na ewakuację w pierwszej kolejności jako część klatki schodowej – w miarę możliwości z oknem ratowniczym o szerokości co najmniej 0,9m. [...] Jeśli nie jest możliwe wykonanie go jako część klatki schodowej – zalecane jest wykonanie jako części przejścia do klatki schodowej”⁸¹.

Druga z zaproponowanych opcji odpowiedzi jest poprawna, ponieważ uwzględnia wszystkie z tych zaleceń. Przestrzeń 4m x 3m umożliwi swobodne manewrowanie wózkiem inwalidzkim, a otwór okienny o wymiarach 0,6m × 1,1m spełnia wymiary okna ratowniczego.

W uzasadnieniu warto odnieść się również do kwestii podziału zadań personelu oraz rozdysponowania miejsc transportowych. Ewakuacji podlega łącznie 91 osób: 39 podopiecznych oczekujących już w punkcie zbiórki oraz 21 przebywających w budynku (w tym 9 poruszających się na wózkach i 3 z dysfunkcją wzroku). Grupę tę uzupełniają 3 osoby wymagające transportu medycznego oraz 28 członków personelu (60+3+28=91).

W bieżącej fazie działań ewakuacja dotyczy 39 samodzielnie poruszających się osób z niepełnosprawnością intelektualną, które przebywają na zewnątrz. Personel należy podzielić na dwuosobowe zespoły: załadunkowe, transportowe oraz rozładunkowe. Założono, że jednoosobowa asysta nad osobą z niepełnosprawnością jest niewystarczająca, natomiast sformowanie zespołów trzyosobowych jest niemożliwe przy dostępnych zasobach ludzkich (20 osób na zewnątrz i 8 wewnątrz budynku).

Dysponując czterema pojazdami (samochód OSP, bus DPS oraz dwa busy z WTZ), niezbędne jest wyznaczenie czterech zespołów transportowych, co angażuje 8 osób. Podprowadzenie ewakuowanych do pojazdów wymaga utworzenia przynajmniej dwóch zespołów załadunkowych (kolejne 4 osoby). Pozostałe 8 z 20 dostępnych na zewnątrz osób powinno sprawować bezpośrednią opiekę w miejscu zbiórki. Jednorazowo można zatem ewakuować 24 podopiecznych oraz 8 członków personelu.

⁸⁰ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja...*, s. 27.

⁸¹ *Ibidem*.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zakłada się, że po dotarciu do celu pierwsi ratownicy z zespołów transportowych przejmą zadania rozładunkowe (dwa zespoły) oraz zapewnią opiekę osobom już ewakuowanym (kolejne dwa zespoły). W konsekwencji drugi kurs transportowy będzie wymagał zaangażowania nowej, ośmioosobowej grupy personelu. W efekcie tych założeń w trzecim kursie do przewiezienia pozostanie 12 członków personelu oraz 12 podopiecznych. Jednocześnie dla trzech osób leżących przewidziano oddzielny transport medyczny, dostosowany do ich szczególnych potrzeb. Przy tych założeniach trzy pełne kursy busów wystarczą do przewiezienia wszystkich osób, gwarantując im ciągłą asystę.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 4

Podgrywka:

W budynku nadal przebywają podopieczni wymagający dodatkowej asysty podczas ewakuacji. Jedyne część personelu DPS jest w stanie bezpośrednio pomagać w ich wyprowadzaniu. Z uwagi na bariery komunikacyjne, w pierwszej kolejności warto ewakuować osoby z dysfunkcją wzroku, które nie posiadają niepełnosprawności intelektualnej. Znajdują się one na drugim piętrze, co wiąże się z koniecznością sprowadzenia ich klatką schodową do punktu zbiórki zlokalizowanego na zewnątrz.

Zdarzenie:

**EWAKUACJA OSÓB
Z DYSFUNKCJĄ WZROKU**

Komunikat: Ewakuacja osób z dysfunkcją wzroku.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Dotarłeś wraz innymi druhami do osób z dysfunkcją wzroku. Musicie je ewakuować z drugiego piętra klatką schodową. Decydujesz o:

1. Podjęciu ewakuacji przy użyciu sprzętu ewakuacyjnego (np. wózków lub materacy ewakuacyjnych) zlokalizowanego we wnęce przy schodach.
2. Podjęciu ewakuacji przy użyciu chwytów ewakuacyjnych.
3. Podjęciu asysty polegającej na prowadzeniu osoby przed sobą i trzymaniu jej za bark.
4. **Podjęciu asysty polegającej na umożliwieniu podopiecznemu trzymaniu się za ramię.**

Uzasadnienie:

W budynku DPS w Harbutowicach nie zainstalowano specjalistycznego sprzętu ewakuacyjnego. Należy również pamiętać, że urządzenia te dedykowane są głównie osobom z niepełnosprawnością ruchową, co sprawia, że pierwsza opcja jest nieprawidłowa. Niemniej jednak, w ramach uzasadnienia należy wyjaśnić standardy rozmieszczania takiego sprzętu, aby czytelnicy potrafili go zlokalizować i obsłużyć w innych placówkach.

Zgodnie z zaleceniami, „sprzęt do ewakuacji osób o czasowej lub stałej niepełnosprawności ruchu – wózki i materace – powinien być lokalizowany na każdym piętrze budynku, przy każdej ewakuacyjnej klatce schodowej. Dobrą praktyką jest więc wcześniejsze przygotowanie wnęk na sprzęt w ścianach. Montaż sprzętu bezpośrednio na ścianie – w pokrowcu lub specjalnej szafce jest możliwy, przy czym należy pamiętać, że taki system może zawężyć szerokość dróg ewakuacyjnych oraz stanowić dodatkowe utrudnienie dla osób z niepełnosprawnością wzroku lub mających problemy z koncentracją”⁸². Wnęka przeznaczona na wózek lub składany materac powinna posiadać minimalne wymiary: 1,3m wysokości, 0,8m szerokości oraz 0,3m głębokości. Dopuszcza się formę otwartą lub zabudowaną, np. w postaci szafki⁸³.

Druga opcja odpowiedzi również nie jest poprawna. Przenoszenie osób z dysfunkcjami wzroku jest zalecane tylko w skrajnych przypadkach (np. pożar,

⁸² Ibidem, s. 32.

⁸³ Ibidem, s. 27.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

zagrożenie wybuchem gazu, czy zagrożenie terrorystyczne)⁸⁴. W pozostałych przypadkach zaleca się przeprowadzenie ewakuacji w oparciu o techniki asystowania i wyprowadzania osób⁸⁵.

W analizowanym przypadku kluczowe jest zachowanie zasad właściwego asystowania i wyprowadzania osób z dysfunkcją wzroku. Podczas ewakuacji zaleca się, aby osoba ratowana znajdowała się bezpośrednio za strażakiem, trzymając go dłonią nieco powyżej łokcia. Prawidłowa technika przewiduje chwyt, w którym cztery palce są wsunięte pomiędzy ramię a tułów ratownika, natomiast kciuk obejmuje ramię od zewnątrz. Taka metoda pozwala osobie niewidomej na bieżąco orientować się w ruchach i zamiarach asystenta.

Należy przy tym przestrzegać zasady, według której asystent zawsze porusza się pierwszy, a osoba podopieczna podąża pół kroku za nim. Ratownik musi monitorować nie tylko podłoże, ale całą przestrzeń w obrysie tułowia i głowy osoby prowadzonej. Ma to na celu uniknięcie kolizji z elementami wiszącymi, wystającymi lub stojącymi, które mogą znajdować się na trasie ewakuacji⁸⁶.

Z przytoczonej procedury wynika, że właściwa forma asysty polega na umożliwieniu osobie z dysfunkcją wzroku trzymania się za bark lub łokieć asystenta, przy jednoczesnym zaniechaniu prowadzenia jej przed sobą. Zastosowanie tej techniki pozwala na zachowanie bezpieczeństwa i płynności ruchu, co czyni czwarty wariant działania jedynym prawidłowym rozwiązaniem.

⁸⁴ Załącznik do Zarządzenia nr 8/2025 Dyrektora Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach z dnia 7 kwietnia 2025 r., *Procedura ewakuacji osób niepełnosprawnych z Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach*, s. 18, https://bip.mcps.pabianice.pl/bip_download.php?id=1206 (data wejścia 9.02.2026).

⁸⁵ Tamże, s. 14, oraz Załącznik nr 1 zarządzenia Dyrektora Centrum Usług Wspólnych Placówek Oświatowych we Włocławku, *Procedura ewakuacji osób z Centrum Usług Wspólnych Placówek Oświatowych we Włocławku z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób ze szczególnymi potrzebami*, Włocławek 2023, s. 5, <https://cuwpo-wloclawek.rbip.mojregion.info/download/attachment/1284/procedura-ewakuacji-osob-z-budynku-cuwpo-z-uwzglednieniem-bezpieczenstwa-osob-z-niepelnosprawnosciami.pdf> (data wejścia 9.02.2026).

⁸⁶ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciami> (data wejścia 9.02.2026).

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 5

Podgrywka:

Ewakuacja osoby z dysfunkcją wzroku prowadzona jest z drugiego piętra klatką schodową. Trasa wiedzie przez drzwi klatki schodowej na poziomie pierwszego piętra, a następnie przez wejście główne budynku do wyznaczonego punktu zbiórki (teren zielony naprzeciw wejścia do DPS)⁸⁷.

Zdarzenie:

Komunikat: Ewakuacja klatką schodową osoby z dysfunkcją wzroku.

⁸⁷ Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego dla Obiektu Domu Pomocy Społecznej im. Tadeusza Piekarza, Budynek A, s. 12.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: W jaki sposób należy przeprowadzić ewakuację osoby niewidomej?

- 1. Poinformowanie osoby ewakuowanej o zamiarach i kolejnych etapach działania.**
2. Zastosowanie chwytu krzesłkowego.
3. Zastosowanie chwytu strażackiego (przerzucenie przez ramię).
- 4. Sprowadzenie osoby stroną przy barierce i zasygnalizowanie przejścia przez drzwi poprzez cofnięcie łokcia.**
- 5. Ustawienie osoby ewakuowanej podczas przechodzenia przez drzwi tak, aby znajdowała się po stronie zawiasów.**

Uzasadnienie:

Procedura ewakuacji osób z dysfunkcjami wzroku jest dostępna w poradniku Państwowej Straży Pożarnej⁸⁸. Przyjęta metodyka działań nakazuje, aby przed nawiązaniem kontaktu fizycznego uprzedzić o tym osobę niewidomą. Proces ten należy rozpocząć od komunikacji werbalnej: podania swojego imienia oraz jasnego przedstawienia sytuacji. Jest to o tyle istotne, że osoby z dysfunkcją wzroku wykorzystują ręce do utrzymywania równowagi. Z tego powodu niedopuszczalne jest chwytanie ich za dłonie, szarpanie, łapanie za łaskę czy popychanie⁸⁹. Uwzględniając powyższe standardy postępowania, wskazany w pierwszym wariancie sposób nawiązania kontaktu należy uznać za prawidłowy.

Procedura ewakuacji osób z niepełnosprawnościami przewiduje możliwość zastosowania chwytów ratowniczych jedynie w sytuacjach nagłego zagrożenia (np. pożaru). W przypadku zagrożenia powodziowego zaleca się wykorzystanie technik asystowania i wyprowadzania osób z dysfunkcją wzroku⁹⁰. Z tego powodu opcje odpowiedzi numer dwa i trzy należy uznać za błędne.

Jak już wyjaśniono w uzasadnieniu poprzedniego problemu – zasady ewakuacji osób z dysfunkcją wzroku opierają się na technice aktywnej asysty,

⁸⁸ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnościami> (data wejścia 9.02.2026).

⁸⁹ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnościami> (data wejścia 9.02.2026).

⁹⁰ Załącznik do Zarządzenia nr 8/2025 Dyrektora Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach z dnia 7 kwietnia 2025 r., *Procedura ewakuacji osób niepełnosprawnych...*, s. 14.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

w której osoba ratowana zajmuje pozycję za strażakiem, trzymając go dłonią nieco powyżej stawu łokciowego. Taki kontakt fizyczny umożliwia podopiecznemu bieżące odczytywanie ruchów przewodnika. Kluczowe jest, aby strażak przemieszczał się jako pierwszy, zachowując dystans pół kroku przed osobą asystowaną⁹¹.

Podczas pokonywania ciasnych przestrzeni (np. wąskich przejść lub drzwi) należy zasygnalizować manewr słownie oraz poprzez cofnięcie łokcia w tył. Jest to sygnał dla osoby niewidomej do przejścia bezpośrednio za plecy asystenta, co pozwala na bezpieczne przemieszczanie się w szyku „gęsiego”.

W trakcie marszu asystent zobowiązany jest do ciągłego opisywania otoczenia i wskazywania przeszkód (np. komendy: „schody w górę”, „schody w dół”). Przy przechodzeniu przez drzwi klatki schodowej osoba niewidoma powinna znajdować się po stronie zawiasów. Wymaga to wcześniejszego poinformowania jej o manewrze i ewentualnej potrzebie zmiany trzymanego ramienia. Procedura przewiduje, że asystent otwiera drzwi, natomiast osoba niewidoma – zabezpieczając twarz wolną ręką – chwyta za skrzydło i samodzielnie je zamyka. Należy podkreślić, że komunikaty kierowane do osoby ratowanej muszą być konkretne. Ogólne ostrzeżenie „uważaj!” jest nieużyteczne, ponieważ nie definiuje rodzaju zagrożenia ani wymaganej reakcji (zatrzymania się, pochylecia czy ominięcia przeszkody)⁹². Biorąc pod uwagę powyższe zasady metodyczne, za prawidłowe należy uznać także warianty odpowiedzi numer cztery oraz pięć.

⁹¹ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciam> (data wejścia 9.02.2026).

⁹² Ibidem.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 6

Podgrywka:

Ewakuacja osób na zewnątrz obiektu jest w toku. Personel ośrodka został podzielony na zespoły załadunkowe, transportowe oraz rozładunkowe. Wszystkie osoby z dysfunkcjami wzroku opuściły już budynek. Ze względu na pełne zaangażowanie pracowników w wyznaczonych grupach zadaniowych, nie przydzielono Ci dodatkowego wsparcia do bieżących działań. Według stanu faktycznego, w budynku do Twojej dyspozycji pozostaje jedynie 8 osób z personelu.

Zdarzenie:

**EWAKUACJA OSOBY
NA WÓZKU INWALIDZKIM**

Komunikat: Ewakuacja osoby na wózku inwalidzkim.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Przechodzisz do ewakuowania osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W jaki sposób zrealizujesz to zadanie?

1. Wykorzystując zainstalowane w budynku rampy i podnośniki inwalidzkie.
2. **Wykorzystując rampy i podnośniki inwalidzkie przy asyście personelu DPS.**
3. Przekazując realizację ewakuacji personelowi DPS, przy wykorzystaniu dostępnych ramp i podnośników.
4. Poprzez fizyczne wyniesienie osób na wózkach inwalidzkich przez strażaków.

Uzasadnienie:

Biorąc pod uwagę specyfikę analizowanego zdarzenia – które dotyczy zagrożenia powodziowego, a nie pożarowego – należy przyjąć, że drogi ewakuacyjne pozostają drożne. W takich warunkach technicznie możliwe i dopuszczalne jest wykorzystanie infrastruktury budynku w postaci podjazdów oraz ramp ewakuacyjnych. W związku z tym warianty uwzględniające użycie tych udogodnień należy uznać za merytorycznie zasadne. Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia pozostaje natomiast określenie, czy zadanie to powinno zostać zrealizowane przez ratowników, czy też przez personel placówki.

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością intelektualną wymaga zindywidualizowanego podejścia, uwzględniającego specyficzne potrzeby ratowanego. Strażak Ochotniczej Straży Pożarnej nie posiada kompetencji do diagnozowania stopnia niepełnosprawności ani przewidywania reakcji behawioralnych osoby ratowanej w warunkach silnego stresu (np. przy ekspozycji na sygnały dźwiękowe i świetlne, hałas czy gwałtowną zmianę otoczenia). Z tego względu zaleca się, aby postępować zgodnie z wcześniej przygotowanym indywidualnym planem ewakuacji. Zakłada on, że: „Wyznaczona (zaufana!) osoba asystująca powinna dotrzeć do osoby z niepełnosprawnością intelektualną i w spokojny, stanowczy oraz profesjonalny sposób przeprowadzić ją w bezpieczne miejsce, zgodnie z indywidualnym planem postępowania – jeśli został utworzony”⁹³). W przypadku braku planu, kluczowe jest zaangażowanie

⁹³ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja...*, s. 45-46, 49.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

opiekunów bezpośrednio znających podopiecznych. Analiza aktualnej sytuacji taktycznej (21 osób wewnątrz, w tym 3 leżące i 9 poruszających się na wózkach przy dostępności jedynie 8 pracowników personelu) narzuca następujący podział zasobów: wyznaczenie czterech pracowników personelu DPS do stałego nadzoru nad osobami oczekującymi na ewakuację oraz skierowanie pozostałych czterech do czynnego wsparcia transportu.

W związku z powyższym za optymalne rozwiązanie uznaje się prowadzenie ewakuacji przez strażaka w ścisłej asyście członka personelu DPS (drugi wariant odpowiedzi). Po opuszczeniu budynku opiekę nad osobą ewakuowaną powinien przejąć pracownik wyznaczony do zespołu załadowczego, co pozwala ratownikowi na natychmiastowy powrót do strefy zagrożenia.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

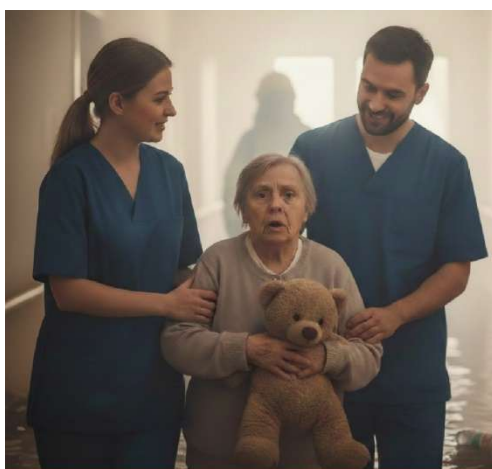
STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 7

Podgrywka:

Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich zostały ewakuowane do wyznaczonego miejsca zbiórki przed budynkiem DPS. Wewnątrz obiektu pozostaje 12 osób, w tym 3 osoby leżące. Dzięki uzyskaniu dodatkowego wsparcia ze strony personelu, możliwe jest jednoczesne prowadzenie ewakuacji osób mobilnych oraz leżących. Należy jednak uwzględnić, że osoby leżące wymagają specjalistycznego transportu medycznego.

Zdarzenie:

**EWAKUACJA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ
INTELEKTUALNĄ**

Komunikat: Ewakuacja osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Po dotarciu do osoby z niepełnosprawnością i rozpoczęciu procesu ewakuacji, należy pamiętać o:

1. Wydawaniu wyraźnych i konkretnych poleceń osobie ewakuowanej.
2. **Przekazywaniu spokojnych, lecz precyzyjnych instrukcji osobie asystującej.**
3. **Unikaniu gwałtownych ruchów, które nie zostały wcześniej zapowiedziane komunikatem werbalnym.**
4. Stosowaniu uspokajających komunikatów w trakcie transportu w celu obniżenia poziomu stresu u osoby ewakuowanej.

Uzasadnienie:

Procedura ewakuacji osób z niepełnosprawnością intelektualną wskazuje na konieczność uwzględnienia specyficznych uwarunkowań determinujących proces transportu osób ratowanych:

1. Deficyty w zakresie adekwatnego reagowania na bodźce oraz trudności w funkcjonowaniu w grupie i otoczeniu.
2. Różne, indywidualne sposoby radzenia sobie ze swoją niepełnosprawnością.
3. Kłopoty ze zrozumieniem i z przyswajaniem poleceń przekazywanych szybko, głośno, niezrozumiale i tonem rozkazującym.
4. Możliwość wystąpienia zachowań agresywnych wobec otoczenia, osób trzecich oraz mienia.
5. Brak tolerancji w stosunku do osób nieznanymi, obcych.
6. Tendencja do perseweracji (uporczywego powtarzania tych samych czynności) – zwłaszcza w sytuacjach pobudzenia emocjonalnego.
7. Niezwykła ciekawość i chęć uczestniczenia w nowych sytuacjach, co może prowadzić do niekontrolowanego wkraczania w strefę bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia.
8. Skłonność do barykadowania pomieszczeń, ukrywania się lub stosowania oporu fizycznego.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

9. Występowanie epizodycznych zaburzeń świadomości, podczas których nawiązanie kontaktu z osobą ratowaną jest niemożliwe⁹⁴.

W zaistniałej sytuacji priorytetem jest uwzględnienie możliwego braku tolerancji osób ratowanych wobec osób obcych, w tym umundurowanych strażaków. Z tego względu obecność znanego podopiecznemu asystenta jest nieodzowna. Należy pamiętać, że gwałtowny stres drastycznie ogranicza zdolność funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną⁹⁵. Wydawanie komend o charakterze rozkazującym w skrajnie trudnych warunkach stanowi dla podopiecznego dodatkowy czynnik stresogenny. Metodyka działań wskazuje zatem na konieczność kierowania instrukcji do osoby asystującej, a nie bezpośrednio do osoby ratowanej. W związku z powyższym pierwszy wariant należy uznać za błędny, natomiast wariant drugi za prawidłowy, gdyż zakłada on właściwy sposób komunikacji na linii strażak–opiekun.

Równie istotne dla bezpieczeństwa operacyjnego jest zachowanie przewidywalności działań, co pozwala uznać trzeci wariant odpowiedzi za poprawny. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną często wykazują lęk przed nagłą zmianą bodźców, dlatego każdy, niezasygnalizowany wcześniej, gwałtowny ruch ratownika może zostać zinterpretowany jako zagrożenie. Zapowiadanie czynności przed ich fizyczną realizacją umożliwia osobie ratowanej psychiczne przygotowanie się do zmiany pozycji, co minimalizuje ryzyko wystąpienia agresji obronnej lub paniki.

Zaleca się również maksymalne ograniczanie napięcia towarzyszącego akcji. Próba bezpośredniego uspokajania osoby ewakuowanej przez nieznanego jej strażaka jest w tych okolicznościach działaniem przeciw skutecznym i może pogłębić lęk. Z tego powodu czwarta odpowiedź nie jest nieprawidłowa.

⁹⁴ Załącznik do Zarządzenia Nr 24.2024 Prezesa Sądu Rejonowego w Tucholi i Dyrektora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 26.09.2024 roku, Procedura ewakuacji osób niepełnosprawnych/ ze szczególnymi potrzebami przebywających na terenie Sądu Rejonowego w Tucholi na wypadek ogłoszenia alarmu, § 9.

⁹⁵ Tamże.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 8

Podgrywka:

Docierasz do 3 osób leżących. Osoby te znajdują się na łóżkach rehabilitacyjnych, co dzięki zintegrowanym systemom jezdnym (kołom) umożliwia ich bezpośrednie przemieszczanie. Łóżka te nie zostały jednak wyposażone w materace (maty) ewakuacyjne. Oprócz Ciebie i drugiego druha, na miejscu oczekiwania na ewakuację znajduje się 3 członków personelu DPS. Liczba osób, które są w stanie pomóc przy transporcie, jest wystarczająca do ewentualnego przeniesienia pacjentów.

Zdarzenie:

**EWAKUACJA
OSOBY LEŻĄCEJ**

Komunikat: Ewakuacja osoby leżącej.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Rozpoczynasz ewakuację osób pozostających na łóżkach rehabilitacyjnych. Decydujesz o:

- 1. Ewakuacji przy wykorzystaniu łóżek.**
2. Ewakuacji przy wykorzystaniu materacy ewakuacyjnych.
3. Ewakuacji przy wykorzystaniu deski ewakuacyjnej.
4. Ewakuacji przy pomocy maty ewakuacyjnej.

Uzasadnienie:

Co prawda materace ewakuacyjne są stosowane do transportu osób w pozycji leżącej, jednakże w aktualnej sytuacji ich wykorzystanie wymagałoby zbędnego przekładania osoby ratowanej. Rozwiązanie to stosuje się głównie w przypadkach, gdy nie można prowadzić ewakuacji za pomocą sprzętu kołowego lub w miejscach, gdzie wózek bądź łóżko są niepraktyczne, na przykład na wąskich klatkach schodowych⁹⁶. Ponieważ drogi ewakuacyjne są drożne, a łóżka rehabilitacyjne fabrycznie przystosowane do przemieszczania, wariant drugi należy odrzucić. Z analogicznych względów za błędny należy uznać trzeci wariant odpowiedzi.

Z kolei maty ewakuacyjne przeznaczone są do ewakuacji osób chorych lub nieprzytomnych bezpośrednio z łóżka. Konstrukcja ta, umieszczona na stałe pod materacem, pozwala na unieruchomienie pacjenta za pomocą pasów bezpieczeństwa, co daje możliwość bezpiecznej ewakuacji poziomej i pionowej⁹⁷. Należy jednak pamiętać, że mata jest dedykowana przede wszystkim osobom nieprzytomnym. Skrępowanie przytomnej osoby z niepełnosprawnością intelektualną w aktualnej sytuacji należy uznać za błąd, gdyż mogłoby to wywołać u niej silny stres, napad lęku lub agresję obronną. To sprawia, że czwarty wariant odpowiedzi również należy uznać za nieprawidłowy.

Wobec powyższych argumentów pierwszą odpowiedź, czyli przeprowadzenie ewakuacji przy wykorzystaniu łóżek rehabilitacyjnych, należy uznać za w pełni poprawną. Pozwala ona na sprawne wykorzystanie dostępnej infrastruktury i minimalizuje dyskomfort osób ewakuowanych.

⁹⁶ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja...*, s. 35.

⁹⁷ *Ibidem*.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 9

Podgrywka:

Warunki pogodowe nie sprzyjają dłuższemu przebywaniu na zewnątrz. Intensywne opady deszczu, silny wiatr oraz późna pora sprawiają, że należy do minimum ograniczyć czas przebywania osób ewakuowanych w miejscu zbiórki. Tym samym, zanim osoby leżące zostaną wyprowadzone z budynku, należy bezwzględnie zabezpieczyć dla nich gotowy transport medyczny. Z informacji uzyskanych od personelu DPS wynika bowiem, że są to osoby o najsłabszym stanie zdrowia, dla których ekspozycja na niekorzystne warunki atmosferyczne stanowi bezpośrednie zagrożenie.

Zdarzenie:

**ZABEZPIECZENIE
TRANSPORTU
NA POTRZEBY
EWAKUACJI OSÓB
LEŻĄCYCH**

Komunikat: Zabezpieczenie transportu na potrzeby ewakuacji osób leżących.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Ewakuacja osób na łózkach przebiega sprawnie, jednak niezbędne jest zapewnienie dalszego transportu ratowanych podopiecznych.

Decydujesz o:

1. Wykorzystaniu samochodu ratowniczo-gaśniczego do transportu ewakuowanych.
2. **Wystąpieniu do dyspozytora medycznego o zadysponowanie transportu.**
3. Wystąpieniu do Urzędu Miejskiego w Sułkowicach o wsparcie transportowe.
4. Wystąpieniu do Starostwa Powiatowego w Myślenicach z wnioskiem o wsparcie transportowe.
5. Wystąpieniu do Stanowiska Dowodzenia Państwowej Straży Pożarnej o zadysponowanie transportu.
6. Wnioskowaniu do najbliższej jednostki Sił Zbrojnych RP o wsparcie.

Uzasadnienie:

Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, ewakuację osób przebywających w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zapewniających całodobową opiekę lub innych placówkach zapewniających opiekę osobom niezdolnym do samodzielnego poruszania się lub o ograniczonej zdolności poruszania się, a także innych osób z niepełnosprawnościami prowadzi się w taki sposób, aby zapewnić transport z wykorzystaniem zespołów ratownictwa medycznego, zespołów transportu medycznego oraz zespołów transportu sanitarnego. Proces ten odbywa się przy koordynacji wojewodów, adekwatnie do zgłoszonych potrzeb⁹⁸. Tym samym prawidłową opcją odpowiedzi jest wystąpienie do dyspozytora medycznego o zadysponowanie transportu.

Przywołana podstawa prawna wyklucza zasadność zwracania się o pomoc do Urzędu Miejskiego w Sułkowicach czy Starostwa Powiatowego w Myślenicach. Z tego powodu opcje te nie są prawidłowe. Ewakuacja medyczna

⁹⁸ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, § 17, ust 3 i 4.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

rządzi się własnymi prawami, a jej koordynacja – w przeciwieństwie do ewakuacji powszechnej – spoczywa na dysponentach transportu sanitarnego i medycznego.

Również wystąpienie do Stanowiska Dowodzenia Państwowej Straży Pożarnej nie jest poprawną odpowiedzią. Przede wszystkim użyta nazwa nie odpowiada oficjalnemu nazewnictwu stanowisk służbowych w PSP, określonych w *ustawie o Państwowej Straży Pożarnej*⁹⁹. W akcie tym funkcjonuje termin Stanowisko Kierowania, a nie „Stanowisko Dowodzenia”. Ponadto, nawet jeśli takie stanowisko zostanie zorganizowane bezpośrednio na miejscu zdarzenia, będzie ono wykorzystywane do kierowania działaniami ratowniczymi, a nie do koordynacji specjalistycznego transportu medycznego.

Z kolei ostatnia opcja odpowiedzi – wnioskowanie do wsparcie do najbliższej jednostki Sił Zbrojnych RP – jest błędna ze względu na opisane już w podręczniku obostrzenia proceduralne. Uruchomienie Sił Zbrojnych RP w sytuacji kryzysowej wymaga zachowania odrębnej ścieżki służbowej i następuje zazwyczaj dopiero wtedy, gdy siły i środki cywilne zostały wyczerpane.

Dodatkowym elementem, na który warto zwrócić uwagę w niniejszym uzasadnieniu, jest konieczność zadysponowania aż trzech oddzielnych transportów medycznych. Wynika to z faktu, że standardowy zespół transportu medycznego może przewozić tylko jednego pacjenta leżącego jednocześnie.

⁹⁹ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, Dz.U. 1991, nr 88 poz. 400, z późn. zm., art. 13, ust. 6, pkt. 4.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł II Runda 10

Podgrywka:

Akcja ewakuacyjna dobiega końca. Jest późno, warunki są niesprzyjające, a u wszystkich narasta zmęczenie. Pojawiły się problemy komunikacyjne z personelem pozostającym wewnątrz obiektu, wynikające z różnicy zdań co do metod ewakuacji. Poza presją czasu i koniecznością skrócenia do minimum ekspozycji ratowanych na warunki zewnętrzne, pojawia się dodatkowo czynnik stresogenny. W pewnym momencie zauważasz, że jeden z pracowników ewidentnie nie radzi sobie z emocjami. Chcesz zakończyć działania, mając świadomość konieczności podjęcia pracy w innych miejscach, jednak osoba w stanie paniki odmawia współpracy i nie chce opuścić obiektu.

Zdarzenie:

Komunikat: Uwaga, Panika!

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Jeden z pracowników odmawia opuszczenia budynku, wpada w panikę i nie stosuje się do poleceń. Decydujesz o:

1. Pozostawieniu tej osoby w budynku.
2. **Użyciu siły fizycznej w celu jej ewakuacji.**
3. Zgłoszeniu sprawy Policji w celu przymuszenia osoby do opuszczenia budynku.
4. Zgłoszeniu sprawy kierownikowi placówki.

Uzasadnienie:

Pierwszy wariant odpowiedzi nie jest prawidłowy. Osoba w stanie paniki traci zdolność do racjonalnej oceny zagrożenia, a pozostawienie jej wewnątrz obiektu stanowi bezpośrednie zagrożenie dla jej życia. Ratownicy mają obowiązek zapewnić jej bezpieczeństwo i skutecznie ewakuować z zagrożonej strefy.

W poradnikach ewakuacji podkreśla się, że przeciwdziałanie panice jest wyzwaniem niezwykle złożonym, dla którego trudno o jednoznaczne recepty. Skuteczne działania w tym zakresie mogą podjąć osoby dysponujące autorytetem formalnym, wynikającym z pełnionej funkcji, lub nieformalnym, opartym na cechach osobowości. Wskazuje się tutaj na liderów odważnych, konsekwentnych i charyzmatycznych. Należy pamiętać, że w przypadku ewakuacji osób z niepełnosprawnościami kluczową rolę odgrywają ich asystenci. To właśnie ich postawa, opanowanie, empatia oraz rzetelna ocena zagrożenia ułatwiają proces wyprowadzania ludzi z obiektu. Dzięki ich obecności osoba z niepełnosprawnością zyskuje poczucie bezpieczeństwa oraz pewność, że nie pozostanie sama w obliczu niebezpieczeństwa. Katalog środków przeciwdziałania panice jest szeroki i obejmuje metody często przeciwstawne: od przykładu osobistego i zdecydowanego nakazu, przez wykazywanie nierealności zagrożenia, aż po środki ostateczne, takie jak użycie siły czy unieszkodliwienie osób potęgujących panikę¹⁰⁰

Zgodnie z tymi wytycznymi, jedną z dopuszczalnych metod opanowania sytuacji kryzysowej jest użycie siły fizycznej. Należy przy tym wskazać na

¹⁰⁰ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepełnosprawnościami> (data wejścia 9.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

umocowanie prawne takich działań. Kierujący Działaniem Ratowniczym (KDR), na podstawie przepisów *ustawy o ochronie przeciwpożarowej*¹⁰¹, posiada uprawnienie do zarządzania ewakuacji ludzi i mienia. W sytuacji, gdy osoba ratowana stawia opór, a jej zachowanie zagraża życiu (własnemu lub innych), ratownik działa w warunkach stanu wyższej konieczności. Choć w *ustawie o środkach przymusu bezpośredniego* sprecyzowano zasady egzekwowania zachowań prawem wymaganych¹⁰², w praktyce ratowniczej kluczowe są uprawnienia KDR do wydawania wiążących poleceń. Skoro budynek DPS jest obiektem użyteczności publicznej¹⁰³, polecenia te mają charakter porządkowy i bezwzględny.

Wobec powyższego za prawidłową należy uznać drugą opcję odpowiedzi (użycie siły w celu wyprowadzenia osoby). W tej fazie akcji zwracanie się o pomoc do Policji (wariant 3) byłoby nieuzasadnioną zwłoką, a zgłoszenie sprawy kierownikowi DPS (wariant 4) nie rozwiązałoby problemu bezpośredniego zagrożenia życia.

¹⁰¹ *Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej...*, art. 25. „Środków przymusu bezpośredniego można użyć lub wykorzystać je w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań: wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem”. Por. *Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego...*, art. 11, ust. 1.

¹⁰² „Środków przymusu bezpośredniego można użyć lub wykorzystać je w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań: wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem”. Por. *Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego...*, art. 11, ust. 1.

¹⁰³ *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie*, Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690, z późn. zm., § 3 pkt 6.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III. Ewakuacja dóbr kultury

Zakładane efekty uczenia się dla modułu III

Pierwszym efektem trzeciego modułu jest: uczestnik gry potrafi koordynować ewakuację dóbr kultury. Wskaźnikiem osiągnięcia tego efektu jest: uczestnik potrafi ustalić priorytety zabezpieczenia dóbr kultury; uczestnik potrafi wskazać miejsca przemieszczenia dóbr kultury podczas ewakuacji powodziowej; potrafi delegować zadania uczestnikom ewakuacji.

Drugim efektem trzeciego modułu jest: uczestnik gry potrafi właściwie zabezpieczać ruchome dobra kultury. Wskaźnikiem osiągnięcia efektu jest: uczestnik rozpoznaje znaki ochronne dóbr kultury; potrafi zdemontować oraz zabezpieczyć do transportu różne typy ruchomych dóbr kultury; potrafi zabezpieczyć ruchome dzieła kultury pozostawione w pierwotnej lokalizacji; potrafi zabezpieczyć zalane dobra kultury.

Trzecim efektem trzeciego modułu jest: uczestnik gry potrafi zastosować odpowiednią procedurę w zakresie ewakuacji dóbr kultury. Wskaźnikiem osiągnięcia efektu jest: uczestnik potrafi wskazać organy właściwe do udzielenia wsparcia logistycznego i materiałowego; zna źródła pozyskiwania procedur dotyczących ewakuacji dóbr kultury; potrafi wskazać zakres instytucji wymagających powiadomienia o przebiegu oraz zakresie czynności podejmowanych w trakcie ewakuacji dóbr kultury.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 1

Podgrywka:

Docierasz do kościoła parafialnego. Na miejscu zastajesz proboszcza oraz grupę osób deklarujących gotowość do pomocy przy ewakuacji świątyni i plebanii. Znajomość obiektu ogranicza się do perspektywy wiernego i obejmuje jedynie ogólną topografię, w tym rozmieszczenie głównych wejść oraz ołtarza. Nie posiadasz informacji o wartości poszczególnych zabytków ani o technicznych metodach ich zabezpieczenia.

Zdarzenie:

Komunikat: Strażacy Ochotniczej Straży Pożarnej. Ewakuacja dóbr kultury z kościoła. Parafia p.w. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Dobczycach.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: W celu identyfikacji zabytków oraz prawidłowego przeprowadzenia akcji, zwracasz się z wnioskiem o udostępnienie kluczowej dokumentacji:

1. Do Burmistrza – o udostępnienie *Gminnej ewidencji zabytków* (GEZ).
2. Do Burmistrza – o wgląd w *Plan ewakuacji III stopnia*.
3. **Do Proboszcza – o udzielenie *Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*.**
4. Do Proboszcza – o wydanie *Instrukcji bezpieczeństwa obiektu*.

Uzasadnienie:

Na mocy *Ustawy dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest zobowiązany do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków, jednakże obowiązek ten dotyczy jedynie zabytków nieruchomości. Dodatkowo, ponieważ ewidencja ta jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych¹⁰⁴, nie zawiera ona informacji na temat sposobu ewakuowania mienia. W przypadku ewakuacji powszechnej dokument ten może być użyteczny jedynie do zlokalizowania obiektów wymagających zabezpieczenia. Co prawda przepisy *Ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej* nakładają na organ wykonawczy gminy obowiązek dokonania analizy zbiorów w celu wyselekcjonowania dóbr kultury podlegających ochronie podczas wojny i w sytuacjach kryzysowych¹⁰⁵, jednak ustalenia te powinny zostać zawarte w planach ochrony zabytków, które stanowią odrębny dokument.

Z kolei *plan ewakuacji II stopnia* to dokument regulujący zasady przeprowadzania ewakuacji powszechnej. Obowiązek jego sporządzenia wynika z *Wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17 października 2008 r. w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek zagrożenia masowego*¹⁰⁶. Pomimo formalnego zniesienia dokumentu, ze względu na brak

¹⁰⁴ *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 sierpnia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, Dz.U. 2024, poz. 1292, art. 22, ust. 4.

¹⁰⁵ *Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej...*, art. 47, ust. 1.

¹⁰⁶ *Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17 października 2008 roku w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia*, ust. 5, <https://www.gov.pl/attachment/ee7df850-1422-4c19-98ce-503196e35988> (data wejścia 9.02.2026).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILÍNE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

powszechnej aktualizacji planów, stanowi on funkcjonalną podstawę do organizacji ewakuacji. Przyjmuje się zatem, że „ewakuacja II stopnia polega na uprzednio przygotowanym, planowym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia z rejonów przyległych do zakładów, obiektów hydrotechnicznych, ze stref zalewowych oraz rejonów przyległych do innych obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla ludności, zwierząt lub mienia w przypadku ich uszkodzenia lub awarii. Realizuje się ją w sytuacji wystąpienia symptomów takiego zagrożenia. Organizuje się ją na polecenie wójta/burmistrza/prezydenta miasta, starosty, wojewody”¹⁰⁷.

Zgodnie z postanowieniami *rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*, kierownik jednostki organizacyjnej posiadającej zabytki przygotowuje, w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, plan ich ochrony¹⁰⁸. Wymóg ten obejmuje sporządzenie oddzielnego planu dla zabytków ruchomych. Dokument ten powinien zawierać m.in. pełny wykaz zabytków, charakterystykę najcenniejszych egzemplarzy (w tym ich dokumentację fotograficzną oraz wskazanie ich rozmieszczenia), co znacząco ułatwia identyfikację priorytetów ewakuacyjnych oraz opis technicznych sposobów ich zabezpieczenia¹⁰⁹.

Z kolei *Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego* określa warunki ochrony przeciwpożarowej budynku, obiektu budowlanego lub terenu. Określa ona wymagania wynikające z przeznaczenia i sposobu użytkowania obiektu, prowadzonych w nim procesów technologicznych, specyfiki magazynowania oraz warunków technicznych, uwzględniając przy tym występujące zagrożenia¹¹⁰. Z tego powodu jedynie opcja odpowiedzi nr 3 jest prawidłowa, ponieważ tylko plan ochrony zabytków zawiera szczegółowe dane niezbędne do identyfikacji ruchomych dóbr kultury oraz konkretne instrukcje ich technicznego zabezpieczenia.

¹⁰⁷ Ibidem, ust. 1, pkt 2.

¹⁰⁸ *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków...*, § 4, ust. 1.

¹⁰⁹ *Załącznik do Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków...*, § 4, ust. 1.

¹¹⁰ *Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów*, Dz.U. 2023, poz. 822, § 6, ust. 1.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 2

Podgrywka:

Presja czasu narasta, a sytuacja hydrometeorologiczna ulega pogorszeniu. Brak dostępu do dokumentacji operacyjnej uniemożliwia sprawne zaplanowanie ewakuacji mienia. Dodatkowym utrudnieniem jest nagłe pogorszenie stanu zdrowia proboszcza, co wyklucza go z procesu decyzyjnego dotyczącego identyfikacji zabytków priorytetowych.

Zdarzenie:

Komunikat: Ustalanie priorytetów ewakuacji dóbr kultury.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Musisz ustalić priorytety ewakuacji. Decydujesz o zabezpieczeniu mienia w następującej kolejności:

- 1. Monstrancja z najświętszym sakramentem, najstarsze obrazy i rzeźby, zabytkowe szaty liturgiczne oraz złote i pozłacane naczynia liturgiczne.**
2. Najcenniejsze obrazy i rzeźby, zabytkowe szaty liturgiczne, złote i pozłacane naczynia liturgiczne oraz monstrancja z najświętszym sakramentem.
3. Złote i pozłacane naczynia liturgiczne, monstrancja z najświętszym sakramentem, najcenniejsze obrazy i rzeźby oraz zabytkowe szaty liturgiczne.

Uzasadnienie:

W ustawie z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej określono następujące kryteria kategoryzacji mienia:

- 1) Wartość zbiorów – definiowana przez ich walory historyczne, naukowe i artystyczne, znaczenie w skali ogólnokrajowej oraz światowej, a także wycenę rynkową.
- 2) Możliwości realizacyjne – racjonalność, gospodarność, skuteczność oraz techniczne możliwości zabezpieczenia lub ewakuacji zbiorów¹¹¹.

Na tej podstawie mienie powinno zostać podzielone na trzy kategorie zbiorów: 1) kategorię I – najcenniejsze zbiory do ewakuacji w pierwszej kolejności; 2) kategorię II – cenne zbiory do ewakuacji w drugiej kolejności; 3) kategorię III – pozostałe zbiory, które z różnych względów nie podlegają ewakuacji i muszą zostać zabezpieczone na miejscu¹¹².

Należy zatem wnioskować, że wartość historyczna (którą w pytaniu sugeruje określenie „najstarsze”) powinna zostać uwzględniona przed wartością rynkową, zidentyfikowaną w zaproponowanych opcjach odpowiedzi poprzez odniesienie do kruszców, takich jak złoto i srebro). Priorytetyzacja obejmuje również skalę znaczenia obiektu – zabytki o randze światowej ewakuuje się przed obiektami o znaczeniu ogólnopolskim, a te przed obiektami o charakterze

¹¹¹ Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej..., art. 47.

¹¹² Ibidem.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

lokalnym. Dodatkowo należy uwzględnić kryterium możliwości technicznych: obiekty o znacznej wartości, których masa lub gabaryty uniemożliwiają transport posiadanymi siłami i środkami, powinny zostać zabezpieczone na miejscu.

Istotnym elementem procesu decyzyjnego jest także uwzględnienie paradygmatu racjonalności, gospodarności i skuteczności, a także technicznej wykonalności zabezpieczenia bądź ewakuacji zasobów. Z analizy właściwości materiałów wynika, że metalowe naczynia liturgiczne są znacznie mniej podatne na niszczące działanie wody niż obiekty wykonane z drewna czy płótna. Dlatego w obliczu zagrożenia powodziowego to obrazy i rzeźby muszą otrzymać wyższy priorytet ratowniczy. Należy jednocześnie zaznaczyć, że choć ustawodawca nie wymienia wartości sakralnej jako sformalizowanego kryterium kategoryzacji mienia, to w świetle instrukcji kościelnych oraz utrwalonej praktyki ratowniczej w obiektach kultu, monstrancja z najświętszym sakramentem stanowi priorytet absolutny¹¹³. Jego zabezpieczenie jest czynnością nadrzędną, za której realizację odpowiada bezpośrednio zarządca obiektu (proboszcz). Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, należy uznać, że tylko pierwsza opcja odpowiedzi jest prawidłowa.

¹¹³ *Ramowy program powiatowych ćwiczeń ewakuacji Kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Myślenicach*, Myślenice, 5–6 listopada 2025 r..

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 3

Podgrywka:

Stan zdrowia proboszcza uległ poprawie, co pozwala mu na wsparcie procesu ewakuacji. Po wskazaniu przez niego obiektów priorytetowych, masz jasność co do kolejności działań. Następnym krokiem jest wytypowanie bezpiecznego miejsca relokacji zabytków.

Zdarzenie:

The image shows a red emergency sign with a white exclamation mark in a black circle at the top left. The main text in white on a red background reads "PRZEMIESZCZANIE RUCHOMYCH DÓBR KULTURY". Below this, there are four red boxes, each containing a white icon and a label: 1. A building icon with a flag on top, labeled "BUDYNEK URZĘDU GMINY". 2. A gymnasium icon with a basketball hoop, labeled "SALA GIMNASTYCZNA SZKOŁY". 3. A library icon with bookshelves, labeled "BUDYNEK BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ". 4. A classical building icon with columns, labeled "EMPIORA W KOŚCIELE".

Komunikat: Przemieszczanie ruchomych dóbr kultury.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Wskaż miejsca relokacji obiektów wyznaczonych do zabezpieczenia:

1. Zaniechanie przenoszenia i zabezpieczenie obiektów w miejscu ich dotychczasowego przechowywania.
2. **Przemieszczenie zasobów na wyższe kondygnacje kościoła (np. na chór lub empore).**
3. Rozśrodkowanie zabytków do domu kultury oraz urzędu gminy.
4. Ewakuacja do wyznaczonych przez wójta/burmistrza i uprzednio przygotowanych obiektów poza miejscowością, w której znajduje się kościół.

Uzasadnienie:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, wszystkie wskazane w opcjach odpowiedzi formy ochrony są dopuszczalne, jednak ich zastosowanie ma charakter warunkowy. Wybór konkretnej metody zależy od dynamiki zdarzeń oraz realnych możliwości wykonawczych. W myśl wyżej wymienionego aktu prawnego ochrona dóbr kultury, zależnie od okoliczności, polega na:

1. zabezpieczeniu ich przed zniszczeniem lub uszkodzeniem w miejscu stałego przechowywania wraz z zapewnieniem stałego dozoru;
2. przemieszczeniu do innych, przygotowanych pomieszczeń w obrębie tej samej jednostki;
3. rozśrodkowaniu do wytypowanych obiektów w tej samej miejscowości;
4. ewakuacji do przygotowanych obiektów poza miejscowością (w przypadku braku możliwości właściwego zabezpieczenia na miejscu) oraz zapewnieniu stałego dozoru;
5. przemieszczeniu najcenniejszych obiektów poza granice kraju w sytuacji wystąpienia konfliktu zbrojnego;

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

6. przyjmowaniu cennych zabytków na czasowe przechowanie przez publiczne jednostki kultury (na wniosek właściciela lub posiadacza)¹¹⁴.

Biorąc pod uwagę zastane okoliczności (brak planu ochrony zabytków, zagrożenie powodziowe), należy przyjąć, że optymalnym rozwiązaniem będzie przeniesienie obiektów zabytkowych na wyższe kondygnacje Kościoła lub ewentualne rozśrodkowanie do plebani, jeśli jest ona piętrowym budynkiem. Zgodnie z zasadą racjonalności, pozostawienie mienia w miejscu stałego przechowywania jest uzasadnione wyłącznie wtedy, gdy nie nadaje się ono (np. ze względu na znaczną masę) do bezpiecznego przemieszczenia¹¹⁵. Należy przy tym podkreślić, że pełna ewakuacja oraz rozśrodkowanie to działania wymagające uprzednich uzgodnień z organami samorządu terytorialnego¹¹⁶. W analizowanym przypadku, z powodu braku planu ochrony, procedury te nie zostały dopełnione, co ogranicza pole działania do improwizowanej relokacji wewnątrz obiektu.

Istotne jest również rozróżnienie pojęć rozśrodkowania i ewakuacji. Rozśrodkowanie polega na dekoncentracji zasobów w obrębie obszaru wystąpienia zagrożenia, natomiast ewakuacja wiąże się z ich całkowitym wyprowadzeniem poza strefę niebezpieczną. W ujęciu ustawowym ewakuacja mienia jest definiowana jako proces usunięcia lub zabezpieczenia dóbr kultury w sposób zapewniający im bezpieczeństwo w nowym, wolnym od zagrożeń miejscu¹¹⁷. W przeciwieństwie do rozśrodkowania, które skupia się na rozproszeniu mienia w obrębie miejscowości¹¹⁸, ewakuacja kładzie nacisk na zmianę lokalizacji na taką, która całkowicie wyklucza wpływ czynnika niszczącego. W obecnej sytuacji, przy braku logistyki zewnętrznej, to właśnie rozśrodkowanie pionowe (wyższe piętra) staje się jedyną skuteczną formą ochrony (opcja nr 2).

¹¹⁴ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków..., § 1, pkt 7.

¹¹⁵ Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej..., art. 47, ust. 2.

¹¹⁶ Ibidem, art. 48. 1. 2 i 3.

¹¹⁷ Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej..., art. 122, ust. 2.

¹¹⁸ Ibidem, art. 48, ust. 2.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 4

Podgrywka:

Wyznaczyłeś miejsce docelowe i czas rozpocząć proces przemieszczania obiektów. Twoje zasoby ludzkie są ograniczone: dysponujesz sześciuosobowym zastępem oraz wsparciem dziesięciu osób postronnych i proboszcza. Jako Kierujący Działaniem Ratowniczym współpracujesz z gospodarzem obiektu, ale to Ty musisz rozdzielić zadania pomiędzy wszystkich zgromadzonych.

Zdarzenie:

Komunikat: Przymiarowanie ludzi do zespołów do ewakuacji dóbr kultury.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Ze względu na ograniczoną liczbę osób, musisz sprawnie podzielić zgromadzonych na zespoły zadaniowe. Wskaż, które z poniższych grup utworzysz:

1. Punkt ewidencyjno-informacyjny.
2. **Punkt ewidencyjny i zespół dokumentacji fotograficznej zabytków.**
3. **Zespół do prac zabezpieczających i ochronnych.**
4. Drużynę załadowniczą.
5. Drużynę wyładowniczą.
6. Drużynę logistyczną.

Uzasadnienie:

Zgodnie z przepisami *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. W sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, na organach obrony cywilnej spoczywa obowiązek tworzenia punktów i drużyn niezbędnych do sprawnego przeprowadzenia ewakuacji. Do struktur tych należą m.in.: punkty ewidencyjno-informacyjne, powołane do prowadzenia ewidencji ewakuowanej ludności, informowania o organizacji przemieszczania oraz kierowania do wyznaczonych miejsc bezpiecznych; drużyny załadownicze, których zadaniem jest wsparcie instytucji (w tym instytucji kultury) w załadunku na środki transportu mienia przygotowanego do ewakuacji; drużyny logistyczne, odpowiedzialne za zapewnienie dostępu do paliw i materiałów eksploatacyjnych dla pojazdów, a także dostarczanie żywności, wody pitnej i zabezpieczenie zaplecza sanitarnego oraz drużyny wyładownicze, wspierające rozładunek ewakuowanego mienia i dóbr kultury w miejscu docelowym¹¹⁹. Wskazane drużyny są powoływane przez właściwy organ obrony cywilnej (w tym przypadku wójta lub burmistrza) na potrzeby przeprowadzenia ewakuacji powszechnej¹²⁰. Ich funkcje koncentrują się przede wszystkim na obsłudze punktów załadunkowych i wyładunkowych oraz na zabezpieczeniu transportu. W aktualnej sytuacji operacyjnej (ograniczonej do przemieszczenia i rozładunku obiektów wewnątrz kościoła) nie zachodzi konieczność korzystania z ich wsparcia we wskazanym ustawowo zakresie.

¹¹⁹ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, § 18, ust. 1, pkt. 1-3.

¹²⁰ *Ibidem*, § 7, ust. 1.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Kierujący Działaniem Ratowniczym w obiekcie sakralnym powinien jednak podzielić osoby pozostające do jego dyspozycji w taki sposób, aby zapewnić realizację prawnego wymogu dokumentowania zdarzeń, strat oraz podjętych działań, a także prowadzenia ewidencji przemieszczanych dóbr kultury¹²¹. W *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. W sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia*, wskazano wprost, że „w zakresie zabezpieczenia mienia, w tym dóbr kultury, są prowadzone działania obejmujące: [...] zabezpieczenie dóbr kultury [...], w razie konieczności udokumentowanie ich stanu oraz prowadzenie ewidencji¹²². Dodatkowo – zgodnie z postanowieniami *Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. W sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* – w zaistniałej sytuacji niezbędne jest sformowanie zespołów do prac zabezpieczających i ochronnych¹²³. Doświadczenia z wcześniejszych akcji ratowniczych wskazują, że oprócz ewidencji pisemnej niezwykle skutecznym rozwiązaniem jest prowadzenie dokumentacji fotograficznej i/lub wideo przenoszonych obiektów¹²⁴. Pozwala to na precyzyjne określenie pierwotnej lokalizacji oraz stanu zachowania zabytku. Jeśli ramy czasowe na to pozwalają, zaleca się numerację obiektów oraz powiązanie ich z właściwą dokumentacją, co znacząco ułatwi późniejszą inwentaryzację.

¹²¹ *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków...*, § 1, ust. 6, pkt 2.

¹²² *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności...*, § 2, ust. 2.

¹²³ *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków...*, § 1, ust. 4, pkt 5.

¹²⁴ B. Boba-Dyga, *Konserwacja ratunkowa*, [w:] *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych*, pod red. K. Góralczyka, M. Szuniewicz-Stepien, t.1, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022, s. 394.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 5

Podgrywka:

Osoby obecne na miejscu podzielono na zespoły, a każdemu uczestnikowi akcji wyznaczono konkretne zadania. Ponieważ uszkodzenie cennych dóbr kultury niosłoby za sobą nieodwracalne skutki, a zespół nie brał wcześniej udziału w podobnych działaniach, niezbędne jest przeszkolenie osób zaangażowanych w akcję. Twoim zadaniem jest przekazanie wytycznych dotyczących postępowania z poszczególnymi typami obiektów oraz wskazanie kluczowych zasad ich zabezpieczania.

Zdarzenie:

Komunikat: Zabezpieczanie ruchomych dóbr kultury.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: W jaki sposób zabezpieczysz obiekty ruchome przeznaczone do przemieszczenia?

1. **Obkładam obiekty tkaninami naturalnymi i zabezpieczam folią sterach.**
2. **Sortuję drobne obiekty i umieszczam je w pojemnikach z zastosowaniem wypełniaczy typu folia bąbelkowa.**
3. **Przemieszczam obiekty w pozycji ekspozycyjnej.**
4. **Umieszczam obrazy w pozycji pionowej lico do lica, izolując je od siebie i od podłoża.**

Uzasadnienie:

Obowiązujące przepisy prawa nie określają konkretnego zakresu czynności podstawowych w odniesieniu do zabezpieczania obiektów przemieszczanych podczas ewakuacji mienia. W związku z tym należy posiłkować się wiedzą konserwatorską. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na konieczność takiego zabezpieczenia mienia, aby – przy założeniu dostępności odpowiedniego czasu – pakować obiekty w sposób zapobiegający ich przypadkowemu rozczłonkowaniu oraz utracie elementów ruchomych. Działania te mają na celu ochronę przed wypadnięciem atrybutów rzeźb, rozdzieleniem detali mechanizmów zegarowych czy zagubieniem kluczy do szaf, kufrów i kurantów. Właściwe opakowanie ma również chronić przedmioty szklane i ceramiczne przed stłuczeniem w trakcie przemieszczania¹²⁵. W procesie pakowania zaleca się wykorzystanie oddychających tkanin naturalnych (bawełny, płótna) lub papieru, najlepiej bezkwasowego. Do zabezpieczania opakowań można użyć ogólnodostępnych akcesoriów, takich jak sznurki, gumki, druty, taśmy, a nawet zszywacze biurowe lub proste przesyrcia. Obiekty podatne na stłuczenie, jak szkło czy ceramika, wymagają amortyzacji w postaci folii bąbelkowej lub improwizowanych otulin z miękkiej odzieży i ręczników. W sytuacjach zagrożenia zalaniem dopuszczalne jest użycie zewnętrznej warstwy ochronnej z folii *stretch* lub worków polietylenowych, pod warunkiem uniknięcia

¹²⁵ Ibidem, s. 393.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

bezpośredniego kontaktu folii z powierzchnią zabytku. W przypadkach ekstremalnych – gdy gabaryty, masa obiektu lub ryzyko jego niekontrolowanego uszkodzenia uniemożliwiają sprawny transport – priorytetem staje się szybkość ewakuacji. Dopuszcza się wówczas rozmontowanie, a nawet kontrolowane podzielenie obiektu na części, aby umożliwić jego bezzwłoczne przeniesienie w bezpieczne miejsce¹²⁶.

Przy przemieszczaniu obrazów zaleca się współpracę dwóch osób. Prawidłowy chwyt polega na podtrzymaniu obiektu jedną ręką od dołu, a drugą za boczny element ramy, co pozwala zminimalizować ryzyko dotknięcia lica. Zabrania się ustawiania obrazów bezpośrednio na podłożu. Należy umieszczać je na specjalnie przygotowanych, miękkich podkładkach (np. listwach wyściełanych, gąbkach, gumowych lub piankowych matach), dbając o ich stabilizację przed przypadkowym osunięciem. W miarę możliwości należy unikać składowania obrazów jeden na drugim. Jeśli jednak ograniczenia przestrzenne wymuszają ich wspólne składowanie, należy ustawiać je pionowo według zasady „lico do lica”, rozdzielając poszczególne obiekty arkuszami sztywnej tektury. Dodatkowo obrazy wraz z ramami należy zabezpieczyć materiałami paroprzepuszczalnymi, takimi jak papier lub flizelina, dbając o to, aby osłona nie przylegała bezpośrednio do warstwy malarskiej¹²⁷.

Rzeźby przed unieruchomieniem w opakowaniach zbiorczych należy owinać miękkim materiałem ochronnym (np. bibułą lub flizeliną). Zaleca się transportowanie rzeźb w indywidualnych skrzyniach, natomiast w przypadku obiektów o mniejszych gabarytach – w opakowaniach zbiorczych z zastosowaniem przegród separujących. Sposób ustawienia rzeźby podczas transportu zależy od jej formy, surowca i kondycji technicznej, jednak zazwyczaj najbezpieczniejszą metodą jest zachowanie jej naturalnej pozycji ekspozycyjnej¹²⁸.

¹²⁶ Ibidem.

¹²⁷ D. Ignatowicz-Woźniakowska, *Zasady dobrych praktyk obchodzenia się z dziełami sztuki w czasie przemieszczania*, „Ochrona Zbiorów”, 2013, z. 3, s. 12, https://nim.gov.pl/files/publications/31/Konserwacja_ABC_wydanie%20pierwsze_ochrona%20zbiorow.pdf (data wejścia 9.02.2026).

¹²⁸ Ibidem, s. 13.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 6

Podgrywka:

Po ustaleniu priorytetów zabezpieczenia i przydzieleniu zadań uczestnikom akcji należy przystąpić do transportu obiektów. Kluczowym problemem staje się teraz pozyskanie materiałów niezbędnych do ich osłony i pakowania. Ochotnicza Straż Pożarna nie posiada bowiem na wyposażeniu skrzyń transportowych ani specjalistycznych środków do zabezpieczania zabytków.

Zdarzenie:

Komunikat: Pozyskiwanie materiałów do zabezpieczenia zabytków ruchomych.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Skąd pozyskać materiały do zabezpieczenia zabytków ruchomych?

1. **Zwracasz się do proboszcza o udostępnienie materiałów do zabezpieczenia zabytków ruchomych.**
2. **Wnioskujesz do burmistrza o dostarczenie materiałów do zabezpieczenia zabytków ruchomych.**
3. Pozyskujesz materiały z lokalnego składu budowlanego na zasadach porozumienia.
4. Występujesz o wsparcie materiałowe do właściciela magazynów przeciwpowodziowych.

Uzasadnienie:

Zgodnie z przepisami *Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* na organy obrony cywilnej oraz kierowników jednostek posiadających zabytki¹²⁹ został nałożony obowiązek „zgromadzenia i utrzymania w gotowości urządzeń, sprzętu, narzędzi, opakowań, materiałów niezbędnych do wykonania prac zabezpieczających i ratowniczych”¹³⁰. W świetle powyższego, za merytorycznie uzasadnione należy uznać wystąpienie zarówno do proboszcza, jak i wójta (burmistrza) z wnioskiem o udostępnienie materiałów niezbędnych do zabezpieczenia przemieszczanych obiektów. W odniesieniu do współpracy z lokalnymi składami budowlanymi należy wskazać, że jest to instrument powszechnie stosowany w zarządzaniu kryzysowym. Rozwiązanie to powinno być jednak przygotowane na szczeblu władz samorządowych, a nie bezpośrednio przez Ochotnicze Straże Pożarne. Stosowne porozumienia, zawierane na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej, obligują przedsiębiorcę do utrzymywania minimalnych, stałych stanów magazynowych określonego asortymentu (np. plandek, worków). W fazie operacyjnej samorząd pobiera uzgodnione zasoby, a rozliczenie następuje po zakończeniu działań. W analizowanym scenariuszu, przy deficycie specjalistycznych opakowań, rozwiązanie to jawi się jako optymalne. W procesie doraźnego zabezpieczenia

¹²⁹ *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków...*, § 2.

¹³⁰ *Ibidem*, § 1, ust. 3.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

ruchomych dóbr kultury dopuszcza się wykorzystanie szerokiego spektrum materiałów ogólnobudowlanych. Ochronę zrolowanych tkanin można zapewnić poprzez umieszczenie ich w karbowanych rurach przepustowych z obustronnym zaślepieniem, natomiast jako bezpośrednie warstwy ochronne i izolacyjne z powodzeniem mogą służyć tkaniny naturalne z zestawów czyściwi, flizelina ogrodowa bądź piankowe taśmy dylatacyjne pełniące funkcję amortyzującą. Uzupełnienie barier ochronnych stanowią mogą folie (typu stretch, bąbelkowa oraz budowlana), a w sytuacjach wymagających budowy doraźnych skrzyń transportowych za uzasadnione uznaje się wykorzystanie płyt OSB (wiórowych) wraz z systemem wkrętów i metalowych wsporników wzmacniających konstrukcję.

W świetle powyższego uzasadnienia opcje odpowiedzi 3 i 4 należy uznać za nieprawidłowe w kontekście bezpośrednich działań Kierującego Działaniem Ratowniczym. Samodzielne próby pozyskiwania materiałów ze składów budowlanych lub magazynów przeciwpowodziowych przez jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej omijają formalną drogę służbową i systemowe struktury zarządzania kryzysowego. Kompetencje do uruchamiania porozumień z podmiotami zewnętrznymi oraz dysponowania rezerwami materiałowymi spoczywają wyłącznie na organach administracji samorządowej, a nie na podmiotach realizujących bezpośrednie działania taktyczne.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

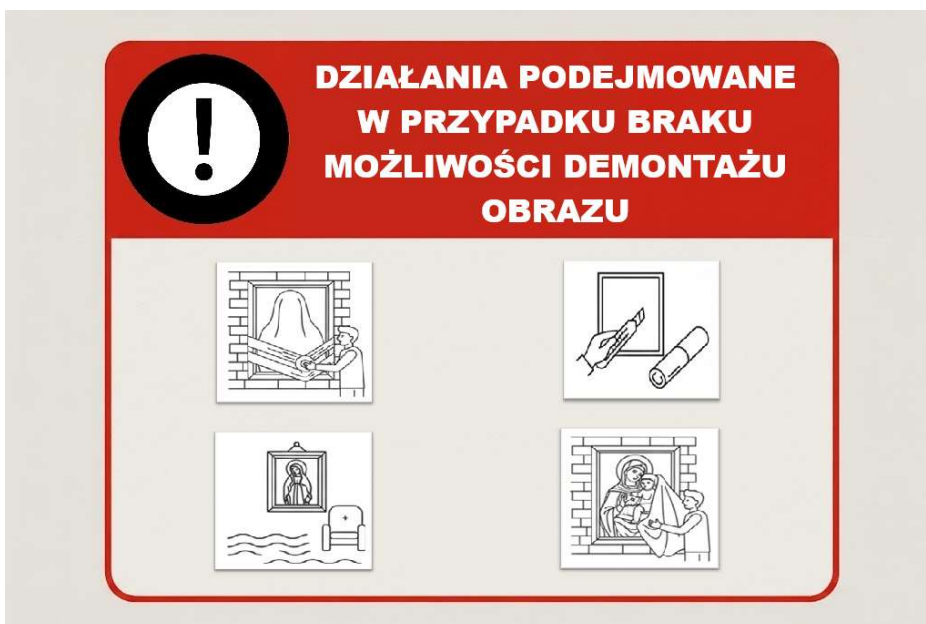
STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 7

Podgrywka:

Mniejsze dzieła zostały już zabezpieczone i przeniesione w bezpieczne miejsca. Teraz trzeba przygotować do transportu największe obiekty — przede wszystkim duże obrazy ścienne. Ze względu na rozmiar i ciężar obrazów, dodatkowo zwiększony przez masywne ramy, ich przeniesienie wymaga więcej osób, niż masz obecnie do dyspozycji. Dodatkowo ich gabaryty znacznie utrudniają poruszanie się w wąskich przejściach kościoła.

Zdarzenie:

Komunikat: Działania podejmowane w przypadku braku możliwości demontażu obrazu.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Kilka obrazów pozostaje w strefie zagrożenia i nie można ich zdemontować. Podejmujesz decyzję o:

1. Zabezpieczeniu ich folią typu stretch w miejscu pierwotnej ekspozycji.
2. **Wycięciu płótna z ram przy krawędziach mocowania i nawinięciu go na wałek (tuleję).**
3. Pozostawieniu obiektów bez zabezpieczenia z założeniem późniejszej rekonstrukcji popowodziowej.
4. Obłożeniu obrazów tkaninami ochronnymi i zabezpieczeniu folią typu stretch w miejscu ich pierwotnej ekspozycji.

Uzasadnienie:

W podstawowym zakresie działań ratunkowych względem dzieł sztuki zaleca się, aby obrazy sztalugowe na płótnie zostały zdjęte z krosien malarskich (blejtramów), a następnie nawinięte na wałki – najlepiej tekturowe – zawsze licem na zewnątrz, co zapobiega pękaniu i odspajaniu się warstwy malarskiej. W celu zdjęcia płótna z krosna należy, poprzez podważanie, wyjąć gwoździe; jedynie w sytuacji absolutnej ostateczności, wymagającej pośpiechu, dopuszczalne jest wycinanie obrazu. Jeśli zajdzie taka konieczność, płótno należy wycinać tuż przy linii gwoździ, możliwie poza obrębem samej warstwy malarskiej. „Obrazy na podobrazii drewnianym w analogicznych sytuacjach można rozłożyć na poszczególne deski”¹³¹.

W związku z powyższym jedynie opcja nr 2 jest prawidłowa. W sytuacji bezpośredniego zagrożenia zalaniem, priorytetem jest fizyczna ewakuacja dzieła. Pozostałe opcje (1, 3 i 4) są błędne, ponieważ pozostawienie obrazów w miejscu pierwotnej lokalizacji – nawet po ich ofoliowaniu – naraża je na niszczyielskie działanie wilgoci, rozwój pleśni i nieodwracalne zniszczenie struktury płótna.

¹³¹ B. Boba-Dyga, *Konserwacja ratunkowa...*, s. 393-394.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 8

Podgrywka:

Prace przebiegają bez większych zakłóceń. Wójt poinformował Cię, że na opakowaniach zabezpieczonych ruchomych dóbr kultury należy umieścić znak ochronny, wskazujący, że wewnątrz znajdują się obiekty zabytkowe

Zdarzenie:

Komunikat: Oznaczenie ruchomych dóbr kultury znakami ochrony.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Wskaż jaki znak umieścisz na opakowaniu z zabytkami:

1. A blue diamond shape divided into four triangles by a white diagonal line, with a green horizontal line below it.
2. A red circular symbol containing three red dots arranged in a triangle.
3. The World Heritage symbol, a black square with a white diamond inside, surrounded by the text "PATRIMONIO MUNDIAL - MONDIAL - MONDIAL - MONDIAL" and "WORLD HERITAGE - PATRIMOINE MONDIAL".
4. A red diamond shape with a white square inside.

Uzasadnienie:

Każdy z wymienionych znaków, miał lub ma swoje zastosowanie w sytuacjach zagrożenia. Jednakże jedynie pierwszy z nich jest właściwy do umieszczenia na opakowaniach dóbr kultury. Pięcioboczna tarcza skierowana ostrzem w dół, przedzielona po przekątnych na dwa pola białe i dwa pola niebieskie w układzie pojedynczym, to tzw. znak konwencji haskiej, który służy

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

do oznakowania zabytków korzystających z ochrony ogólnej¹³². Zaleca się, aby została ona umieszczona (oprócz opisu) na opakowaniu zabytków ruchomych¹³³.

Znak trzech czerwonych okręgów umieszczonych na białym tle z czerwoną obwolutą pochodzi z tzw. Paktu Roericha, czyli *Traktatu o ochronie instytucji artystycznych i naukowych oraz zabytków historycznych*, podpisanego w Waszyngtonie 15 kwietnia 1935 roku¹³⁴. Był to pierwszy znak ochrony dóbr kultury, jednak jego znaczenie i rozpoznawalność ograniczały się do państw amerykańskich, będących sygnatariuszami Traktatu¹³⁵.

Trzeci znak stanowi symbol światowego dziedzictwa. Emblemat ten został przyjęty w 1978 roku jako oficjalny znak *Konwencji UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego*. Symbolizuje on współzależność różnorodności kulturowej i przyrodniczej; oznacza przynależność państw-stron do *Konwencji* i służy do identyfikacji dóbr wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa¹³⁶.

Czwarty symbol jest znakiem rozpoznawczym wprowadzonym przez *III Protokół dodatkowy do Konwencji Genewskich*, przyjęty w 2005 roku¹³⁷. Dokument ten ustanowił dodatkowy znak (tzw. czerwony kryształ), który – obok czerwonego krzyża i czerwonego półksiężyca – służy do identyfikacji oraz ochrony personelu i obiektów medycznych.

¹³² Załącznik nr 3 do Instrukcji przygotowania i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, stanowiącej załącznik do Rozporządzenia Ministra Kultury z 25.08.2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, Dz.U. 2004, nr 212, pkt 1.

¹³³ K. Góralczyk, K. T. Kociołek, R. Wojtas, *Plan ochrony obiektów ruchomych i nieruchomych*, [w:] *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych. Kazusy i instrukcje*, pod red. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepień, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022, s. 306.

¹³⁴ *Treaty on the Protection of Artistic and Scientific Institutions and Historic Monuments (Roerich Pact)*. Washington, 15 april 1935, <https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/325-IHL-44-EN.pdf> (data wejścia 9.02.2026).

¹³⁵ M. Szuniewicz-Stepień, *Ochrona dóbr kultury w międzynarodowym prawie humanitarnym konfliktów zbrojnych*, [w:] *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych*, red. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepień, t. 2, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022, s. 444.

¹³⁶ *Wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji UNESCO w sprawie światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego*, art. VIII, <https://whc.unesco.org/document/222375> (data wejścia 9.02.2026).

¹³⁷ *Protokół dodatkowy do Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 roku dotyczący przyjęcia dodatkowego znaku rozpoznawczego*, przyjęty w Genewie dnia 8 grudnia 2005 roku (*Protokół III*), Dz.U. 2010, nr 70, poz. 447, art. 2.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

W związku z powyższym jedynie opcja nr 1 jest prawidłowa. To właśnie znak konwencji haskiej jest jedynym oficjalnym symbolem przeznaczonym do znakowania transportów i opakowań z ruchomymi dobrami kultury w celu zapewnienia im ochrony.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 9

Podgrywka:

Proboszcz wskazał plebanię jako dodatkowe miejsce rozśrodkowania obiektów z kościoła. Jednakże z uwagi na brak środków zabezpieczających oraz fatalne warunki pogodowe, obrazy i szaty liturgiczne zostały zalane w trakcie transportu.

Zdarzenie:

Komunikat: Zalanie obrazów i szat liturgicznych! Jakie działania należy podjąć?

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: Podczas przenoszenia niezabezpieczonych obrazów na płótnie oraz szat sakralnych doszło do ich zalania. Jakie podejmiesz działania?

1. **Układam obrazy w pozycji poziomej.**
2. Układam obrazy w pozycji pionowej.
3. Ustawiam obrazy pionowo i obkładam materiałem chłonnym (np. papierem).
4. Układam obrazy poziomo i obkładam materiałem chłonnym (np. papierem).
5. Układam szaty w pozycji poziomej.
6. Wieszam szaty w pozycji pionowej.
7. **Układam szaty poziomo i osuszam materiałem chłonnym (np. papierem).**
8. Wieszam szaty w pozycji pionowej i osuszam materiałem chłonnym (np. papierem).

Uzasadnienie:

Zgodnie z literaturą przedmiotu do podstawowych technik ratunkowych zabytków ruchomych zalicza się: 1) suszenie na powietrzu, 2) zamrażanie, 3) płukanie, 4) suszenie próżniowe oraz 5) liofilizację. Techniki te muszą zostać dostosowane zarówno do aktualnych możliwości ratowniczych, jak i rodzaju ratowanego obiektu. W przypadku tkanin (ornatów i szat liturgicznych) zaleca się ich przenoszenie na sztywnym podłożu. Nie należy prostować ani rozwijać delikatnych, mokrych tekstyliów, ani układać ich warstwowo. Nadmiar wody należy odsączyć czystym ręcznikiem lub bawełnianymi ściereczkami, a następnie suszyć je w pomieszczeniach z dobrą wentylacją lub na wolnym powietrzu. Zabytki, które nie mogą zostać osuszone w ciągu 48 godzin, należy poprzekładać papierem woskowym lub silikonowym i zamrozić¹³⁸. Z kolei mokre obrazy w ramach należy układać poziomo na podpórkach, warstwą malarską do góry. Kluczowe jest, aby nic nie dotykało powierzchni lica oraz aby nie wystawiać obiektów na bezpośrednie działanie światła słonecznego¹³⁹.

¹³⁸ B. Boba-Dyga, *Konserwacja ratunkowa...*, s. 395.

¹³⁹ *Ibidem*.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

W związku z powyższym jedynie opcje nr 1 i 7 są prawidłowe. Zgodnie z zasadami postępowania z obiektami zalanymi, mokre obrazy wymagają stabilizacji w pozycji poziomej z wolną przestrzenią nad warstwą malarską (opcja 1). W przypadku szat liturgicznych konieczne jest ich poziome rozłożenie oraz aktywne odsączenie wody materiałem chłonnym (opcja 7), co zapobiega deformacji tkanin i przyspiesza proces suszenia przed upływem krytycznych 48 godzin.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Moduł III Runda 10

Podgrywka:

Prace zabezpieczające dobiegają końca. Udało się przenieść wszystkie wytypowane dobra kultury, które zespoły były w stanie zabezpieczyć ze względu na ich gabaryty lub sposób mocowania. Na miejscu pozostaje jeszcze kilka obiektów, których przy obecnym stanie osobowym i ograniczonych możliwościach technicznych nie można przetransportować. Należy zatem zabezpieczyć je w miejscu ich dotychczasowej ekspozycji.

Zdarzenie:

Komunikat: Zabezpieczenie zabytkowych obiektów niemożliwych do ewakuacji z terenu zalewowego.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Problem: W jaki sposób zabezpieczysz zabytki ruchome, które ze względu na brak możliwości transportu pozostaną w kościele w strefie zalewowej? Podejmujesz decyzję o:

1. **Uszczelnieniu drzwi i okien, również poprzez zastawienie ich workami z piaskiem.**
2. **Przytwierdzeniu pozostawionych elementów ruchomych do stabilnych konstrukcji.**
3. Obłożeniu pozostawionych obiektów tkaninami i owinięciu ich folią typu stretch.

Uzasadnienie:

W sytuacji zagrożenia powodzią zabytki, których nie da się wywieźć, należy solidnie przymocować do trwałych elementów konstrukcyjnych budynku. Zapobiegnie to ich przemieszczeniu lub porwaniu przez nurt wody. Jednocześnie konieczne jest zabezpieczenie otworów wejściowych i okiennych przy użyciu środków hydroizolacyjnych, takich jak silikon dekarcki lub łazienkowy. Dodatkowo z pomieszczeń, w których pozostają dzieła sztuki, trzeba obowiązkowo usunąć wszelkie preparaty chemiczne i substancje toksyczne, które w kontakcie z wodą mogłyby skażać otoczenie i uszkodzić zbiory¹⁴⁰.

W związku z powyższym jedynie opcje odpowiedzi nr 1 i 2 są prawidłowe. Zastosowanie uszczelnień oraz barier z worków z piaskiem (opcja 1) stanowi podstawową metodę ograniczenia wdarcia się wody do wnętrza kościoła, co chroni strukturę zabytków przed bezpośrednim kontaktem z wodą powodziową. Z kolei przywiązanie obiektów do stabilnych elementów konstrukcyjnych (opcja 2) jest niezbędnym działaniem zabezpieczającym przed ich mechanicznym uszkodzeniem lub całkowitym wyniesieniem przez nurt wody w przypadku przerwania barier ochronnych. Opcja nr 3 jest błędna, ponieważ owijanie mokrych lub narażonych na wilgoć obiektów folią szczelną (stretch) sprzyja kondensacji pary wodnej, co w krótkim czasie prowadzi do nieodwracalnej degradacji zabytku.

¹⁴⁰ Ibidem, s. 394.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Bibliografia

Akty prawne, dokumenty

- Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego dla Obiektu Domu Pomocy Społecznej im. Tadeusza Piekarza, Budynek A.*
Leśniakiewicz W., *Instrukcja w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia*, Warszawa 2008.
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 sierpnia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, Dz.U. 2024, poz. 1292.
- Obwieszczenie Ministra Infrastruktury oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 października 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie znaków i sygnałów drogowych*, Dz.U. 2019, poz. 2310.
- Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów*, Dz.U. 2023, poz. 822.
- Opis Lokalnego System Ostrzegania Hydrologicznego Powiatu Myślenickiego*, udostępniony przez Starostwo Powiatowe w Myślenicach.
- Plan Ewakuacji (przyjęcia) osób, zwierząt i mienia II stopnia na wypadek masowego zagrożenia gminy Samborzec*.
- Plan Obrony Cywilnej Gminy i Miasta Dobczyce, Część II, Plan ewakuacji/przyjęcia ludności*, dokument dostępny w urzędzie Gminy i Miasta Dobczyce.
- Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy i Miasta Dobczyce*, dokument udostępniony przez Urząd Gminy i Miasta Dobczyce.
- Procedura postępowania dyżurnych operacyjnych SKKP/PCZK w stanie potencjalnego zagrożenia hydrologicznego na terenie powiatu myślenickiego*, [w:] *Opis Lokalnego System Ostrzegania Hydrologicznego Powiatu Myślenickiego*, udostępniona przez Starostwo Powiatowe w Myślenicach.
- Protokół dodatkowy do Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych*, Dz. U. RP 1992, zał. do nr 41, poz. 175.
- Protokół dodatkowy do Konwencji Genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 roku dotyczący przyjęcia dodatkowego znaku rozpoznawczego, przyjęty w Genewie dnia 8 grudnia 2005 roku (Protokół III)*, Dz.U. 2010, nr 70, poz. 447.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

- Ramowy program powiatowych ćwiczeń ewakuacji Kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Myślenicach, Myślenice, 5–6 listopada 2025 r.*
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, Dz.U. 2002, nr 75, poz. 690, z późn. zm.*
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, Dz.U. 2004, nr 212, poz. 2153.*
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, Dz.U. 2021, poz. 1737.*
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie alarmów i komunikatów ostrzegawczych, Dz.U. 2025, poz. 645.*
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2024 r. w sprawie świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, Dz.U. 2024, poz. 1354.*
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia mienia, Dz.U. 2025, poz. 765.*
- Uchwała nr 72 Rady Ministrów z dnia 27 maja 2025 r. w sprawie zatwierdzenia Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026, M.P. 2025, poz. 541.*
- Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, Dz.U. 2022, poz. 655, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury, Dz.U. 1999, nr 98, poz. 1150, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o rezerwach strategicznych, Dz.U. 2021, poz. 255, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, Dz.U. 2002, nr 62, poz. 558, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Dz.U. 2019, poz. 1696, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, Dz.U. 1991, nr 81, poz. 351, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, Dz.U. 1991, nr 88, poz. 400, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne, Dz.U. 2017, poz. 1566, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, Dz.U. 2002, nr 117, poz. 985, z późn. zm.*
- Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, Dz.U. 2013, poz. 628, z późn. zm.*

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*, Dz.U. 2007, nr 89, poz. 590, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz.U. 2002, nr 156, poz. 1301, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym*, Dz. U. 1998, nr 91, poz. 578, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej*, Dz.U. 2024, poz. 1907, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym*, Dz.U. 2006, nr 191, poz. 1410, z późn. zm.
- Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego Województwa Świętokrzyskiego*, Kielce 2024.
- Wykaz elementów organizacyjnych procesu ewakuacji/przyjęcia ludności powiatu myślenickiego*, [w:] *Plan obrony cywilnej Gminy i Miasta Dobczyce*, udostępniony przez Urząd Miasta i Gminy w Dobczycach.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 kwietnia 2009 r.*, sygn. akt K 50/07, Dz.U. 2009, nr 65, poz. 553.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 lipca 2012 r.*, sygn. akt K 22/09.
- Wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji UNESCO w sprawie światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego*, art. VIII, <https://whc.unesco.org/document/222375>
- Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17 października 2008 roku w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia.*
- Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach*, Dz. U. 2024, poz. 290.
- Załącznik do Zarządzenia Nr 24.2024 Prezesa Sądu Rejonowego w Tucholi i Dyrektora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 26.09.2024 roku, Procedura ewakuacji osób niepełnosprawnych/ ze szczególnymi potrzebami przebywających na terenie Sądu Rejonowego w Tucholi na wypadek ogłoszenia alarmu.*
- Załącznik nr 1 zarządzenia Dyrektora Centrum Usług Wspólnych Placówek Oświatowych we Włocławku, Procedura ewakuacji osób z Centrum Usług Wspólnych Placówek Oświatowych we Włocławku z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób ze szczególnymi potrzebami*, Włocławek 2023

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Załącznik nr 3 do Instrukcji przygotowania i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, stanowiącej załącznik do Rozporządzenia Ministra Kultury z 25.08.2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, Dz.U. 2004, nr 212.

Monografie i części prac zbiorowych

- Góralczyk K., Kociołek K. T., Wojtas R., *Plan ochrony obiektów ruchomych i nieruchomych*, [w:] *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych. Kazusy i instrukcje*, pod red. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepien, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022.
- Harabin R., *Pragmatyka zarządzania kryzysowego na przykładzie kryzysu energetycznego 2014 roku w wybranych gminach województwa świętokrzyskiego*, [w:] *Prawne, ekonomiczne i polityczne aspekty bezpieczeństwa w Europie. Bezpieczeństwo międzynarodowe – narodowe – zarządzanie kryzysowe*, pod red. R. Harabin, P. Ramiączek, G. Wilk-Jakubowski, Wyd. Społecznej Akademii Nauk, Warszawa-Łódź 2018.
- Hyjek M., Augustyniak M., Tota-Stawarczyk P., *Dostępność. Bezpieczna ewakuacja*, Fundacja Polska bezbarrier.org, Warszawa 2022.
- Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych*, pod red. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepien, t. 1, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022.
- Ołdak M., Szostak M., Iwańska M., Jankowska K., *Stosowanie znaków zgodnych z ISO7010*, Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy, Józefów 2019.
- Szuniewicz-Stepień M., *Ochrona dóbr kultury w międzynarodowym prawie humanitarnym konfliktów zbrojnych*, [w:] *Ochrona dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych*, red. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepien, t. 2, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Gdynia 2022.

Artykuły w czasopismach

- Harabin R., Wilk-Jakubowski G., Wilk-Jakubowski J., Kuchciński A., Szemraj A., Świdorska W., *Training of Volunteer Fire Brigades in Civil Protection and Crisis Management. Assessments and applicable recommendations*, "Fire", 2025, 8(7), 260.

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

- Ignatowicz-Woźniakowska D., *Zasady dobrych praktyk obchodzenia się z dziełami sztuki w czasie przemieszczania*, „Ochrona Zbiorów”, 2013, z. 3.
- Kubás J., Bugánová K., Polorecká M., Petřlová K., Stolinová A., *Citizens' Preparedness to Deal with Emergencies as an Important Component of Civil Protection*, “International Journal of Environmental Research and Public Health”, 2022, 19(2), 830.
- Soloch P., Pietrzak P., *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2016, I–IV.
- Terti G., Ruin I., Kalas M., Láng I., Cangròs A., Tommaso Sabbatini A., Lorini V., *ANYCaRE: A role-playing game to investigate crisis decision-making and communication challenges in weather-related hazards*, “Natural Hazards and Earth System Sciences”, 2019, 19(3).

Źródła internetowe

- Depeza tekstowa opracowana przez Biuro Prognoz Meteorologicznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego i przekazywana do centralnych i wojewódzkich struktur zarządzania kryzysowego w przypadku przewidywania lub występowania niebezpiecznych zjawisk meteorologicznych zgodnie z kryteriami określonymi w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne i rozporządzeniach do niej*, <https://bip.um.slupsk.pl/file/76957>
- <https://archiwum.rcb.gov.pl/spoleczenstwo-odporne-na-zagrozenia>
- <https://bibliotekanauki.pl/articles/371956.pdf>
- <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciami>
- <https://www.gov.pl/web/kmpsp-plock/zasady-postepowania-w-przypadku-pozaru>
- <https://www.gov.pl/web/mswia/alarmowanie-i-ostrzeganie>
- <https://www.gov.pl/web/poradnikbezpieczenstwa/ewakuacja>
- <https://www.gov.pl/web/uw-lubuski/wskazania-dla-opiekunow-zwierzat-domowych-na-terenach-dotknietych-powodzią-->
- <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2016/07/08/commitment-to-enhance-resilience>
- <https://www.prawo.pl/samorzad/pogotowie-przecwipowodziowe-a-alarm-powodziowy,529099.html>
- Krajowy Plan Zarządzania kryzysowego, Część B*, <https://www.gov.pl/attachment/bfa1635c-30e8-4505-8293-53eb6c7aba6c>

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ZILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Mszana Dolna, <https://bip.malopolska.pl/api/files/3703672>

Plan zarządzania kryzysowego miasta Reda, <https://bip.reda.pl/dokumenty/9252>

Poradnik bezpieczeństwa, <https://www.gov.pl/web/rcb/poradnik-na-czas-kryzysu-i-wojny2>

Treaty on the Protection of Artistic and Scientific Institutions and Historic Monuments (Roerich Pact). Washington, 15 april 1935, <https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/325-IHL-44-EN.pdf>

Zabezpieczenie funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej w Gminie Brzeszcze w przypadku awarii energetycznej, <https://bip.malopolska.pl/api/files/808992>

Załącznik do Zarządzenia nr 8/2025 Dyrektora Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach z dnia 7 kwietnia 2025 r., Procedura ewakuacji osób niepełnosprawnych z Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, https://bip.mcps.pabianice.pl/bip_download.php?id=1206

Znaki ostrzegawcze norma PN-EN- ISO 7010:2012, <https://tdc.pl/znak-bhp-ostrezenie-przed-materialem-radioaktywnym-lub-promieniowaniem-jonizujacym-3696.html>

Radosław Harabin – doktor habilitowany nauk o zarządzaniu i jakości, specjalizuje się w zarządzaniu kryzysowym. Profesor Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych w Kielcach. Od 2016 członek Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Bodzentynie oraz członek Rady Społecznej Samodzielnego Zakładu Podstawowej Opieki w Bodzentynie. Członek komitetu redakcyjnego czasopisma „Journal of Industrial Policy and Technology Management”. Autor i współautor publikacji naukowych z zakresu bezpieczeństwa, pożarnictwa, zarządzania kryzysowego oraz ochrony ludności.

Grzegorz Wilk Jakubowski – doktor habilitowany nauk o zarządzaniu i jakości, specjalizuje się w zarządzaniu kryzysowym. Profesor Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych w Kielcach. Prezes Instytutu Zarządzania Kryzysowego i Modelowania Komputerowego. Członek Rady Redakcyjnej czasopisma „Interscience Management Review”. Członek komitetu redakcyjnego czasopisma „Journal of Industrial Policy and Technology Management”. Autor i współautor publikacji naukowych z zakresu bezpieczeństwa, zarządzania kryzysowego, ochrony ludności oraz funkcjonowania struktur reagowania na zagrożenia.

Sławomir Kaganek – starszy brygadier Państwowej Straży Pożarnej, długoletni Komendant Powiatowy PSP w Myślenicach. Absolwent Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie, gdzie uzyskał magistra inżyniera pożarnictwa. Wielokrotnie odznaczany i nagradzany m.in. Brązowym Krzyżem Zasługi (2025), Złotą Odznaką „Zasłużony dla Ochrony Przeciwpożarowej” (2022), Medalami „Za Długoletnią Służbę” (2019, 2008), Medalem „Za Zasługi dla Obronności Kraju” (2008), Złotym Medalem „Za Zasługi dla Pożarnictwa” (2006) oraz odznaką „Zasłużony dla Pożarnictwa Ziemi Myślenickiej” (2019).